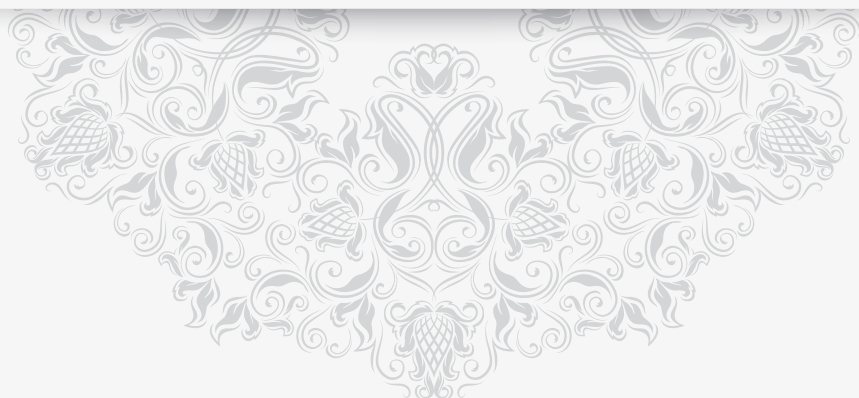

תשובה

שמחת הנישואין של
מנחם מענדל וחי' מושקא שיחיו שם טוב

כ"ף אלול ה'תשע"ג

בפתח

בשבח והודיה להשי"ת על נישואי צאצאינו החתן הרה"ת מנחם מענדל שי' והכלה מרת חי' מושקא תחי' בשעה טובה ומוצלחת, ומיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר הריי"צ בחתונת הרבי והרבנית - הננו להגיש בזה תשורה לידידינו מכרינו, שבאו מקרוב ומרחוק ליטול חבל בשמחתנו ולברך את הזוג שיחיו בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בהזדמנות זו נשגר איחולנו לכל אלו השמחים עמנו בשמחתנו, יתן השי"ת ונזכה לשמוח יחד עמם בשמחתם, ויתברכו בכל המצטרך להם בגשם וברוח, ומתוך שמחה וטוב לבב.

ביום שמחתנו זה מבקשים אנו להודות בכל לבנו ומאודנו לנשיא-דורנו כ"ק אדוננו מורנו ורבינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר ללא כל ספק ברכותיו הן שמלוות אותנו לאורך כל החיים כולם בכל הפרטים.

בתשורה לקט מענות ומכתבי כ"ק אדמו"ר, שזכו לקבל סבי החתן והכלה שיחיו במשך השנים.

התודה והברכה להרה"ת אליעזר יהושע שי' זאקליקובסקי, שליח במאנרא, ניו־דזשערסי, על עזרתו בעריכת התשורה.

*

אנו תקוה שתשורה זו תמלא את יעודה - הוספה בלימוד התורה, קיום המצוות בהידור מתוך אור וחום חסידותי, ובעיקר לחזק ולעורר את ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר.

והתעוררות זו תעמוד לזכות הזוג הצעיר שיחיו להקים בית נאמן בישראל מיוסד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות בחיים מאושרים בכל, בית חסידותי בכל המובנים.

ומשמחה פרטית זו נזכה במהרה לקיום היעוד ד"שמחת עולם על ראשם", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

משפחת שם־טוב

יארדלי, פענסילוועניא

משפחת הערסאן

באסקינג רידזש, ניו־דזשערסי

יום שני, כ"ף אלול, ה'תשע"ג

סאמערסעט, ניו־דזשערסי

מכתבי הרבני אל סב הכלה
הרה"ח ר' משה שני' הערסאן

הערסאן-נוארק (ברוקלין)

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, מ"ז מ"ח השכ"ב
ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"נ
מלאכתו מלאכה שמים וכו'
מוה' משה שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעה ו ע"ד/עשיית ה"ווארט"
בשעה טובה ומוצלחת,

הנה יה"ר מהשי"ח שיהי' בשעה
טובה ומוצלחת ולבטחין עדי עד על יסודי החורה
והמצוה כפי שהם מושרים במאור שבתורה זוהי
תורת החסידות.

בברכה מזל טוב

גם יש לציין שהרבי מוסיף בכת"ק אחרי המילים "במענה על הודעתו ע"ד" - המילה "קביעת" (עשיית ה"ווארט" בשעה טובה ומוצלחת).

מכתב הרבי מט"ז מ"ח תשכ"ב לסב הכלה הרב משה הערסאן שי, בקשר לבואו בקשרי השידוכין.

יש לציין שהרבי כותב לבחור שז"ע נה" חתן התואר "מלאכתו מלאכת שמים וכו'", מאחר שכבר התחיל אז בשליחותו לעבוד כמשפיע בישיבה "אחי תמימים" בנוארק, ניו דזשערסי.

הערסאן - ברוקלין
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ו' אד"ש תשכ"ב
ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"נ
מלאכתו מלאכת שמים וכו'
הרב משה שי'
זב"ג חי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן
חתונתם ליום שושן פורים הבע"ל.

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל
טוב מזל טוב ושחתי' בשעה טובה ומוצלחה ויבנו
בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוצרים במאור שבהורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב מזל טוב

מכתב הרבי מו' אד"ש תשכ"ב לסב הכלה הרב משה הערסאן
שי', בקשר לחתונתו ביום שושן פורים. גם במכתב זה כתב
הרבי "מלאכתו מלאכת שמים".

הרבי מתקן בכת"ק את האות ה במילה "ההודעה".

הערסאן - נוארק
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מוחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

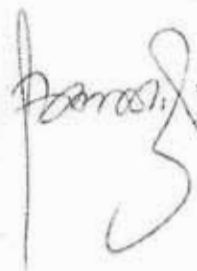
ב"ה, ז' טבת תשכ"ה
 ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 הרב משה שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו ע"ד הכנסם
 לדירת חדשה,

הנה יה"ר מחשי"ח שיהי' משנה
 מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמינות
 וברוחניות.

בברכת ה' יצחק רבתי ויעקובי

בסיום המכתב מתקן הרבי המילה בברכה וכותב אות "ת" -
 "בברכת", ומוסיף בכת"ק המילים, "הצלחה רבה בעבוה"ק"
 [= בעבודת הקודש].

מכתב הרבי מו' טבת תשכ"ה לסב הכלה הרב משה הערסאן
 ומשפתו שי, בקשר להכנסם לדירה חדשה.

יש לציין שתאריך המכתב הוא יום ו' לחודש, שלשה חדשים
 אחרי הסתלקות אמו הרבנית חנה נ"ע, וכידוע שהרבי ציין
 היום השישי בכל חודש, במשך כל שנת האבילות (בהקדמה
 לספרים וקונטרסים שנדפסו וכו').

שנת־המאה להסתלקות הצמח־צדק

Tel: HYedmb 3-8236 Cable: LUBAVITCH NEWYORK

מוכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליום באו"מ
 -
SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, ח' ניסן ה'תשכ"ו
 - שנת המאה להסתלקות הילולא של
 כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" -
 ברוקלין, נ.י.

כבוד הנהלת ישיבת הוטבי המלומים
 בנוארק

ה' גלוסט יחדו

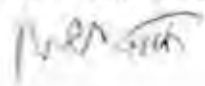
שלום וברכה!

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א פוסג"פ המחאה בסך מאה דולר (\$100,) חמיכה למוסדכם בקשר עם יום י"ג ניסן ה'תשכ"ו הבע"ל - שהשנה היא שנת המאה להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק", והיום - הוא יום ההילולא שלו.

המחאה - או חפורתה - להכניס לקופת המוסד במשך המעל"ע של יום ההילולא.

בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מוכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם מכתב זה שלח הרבי תמיכה של \$100 אל הישיבה, בקשר ליום י"ג ניסן.

מכתב המזכירות מיום ח' ניסן תשכ"ו אל הנהלת ישיבת תומכי תמימים בנוארק.

ביום י"ג ניסן תשכ"ו מלאו מאה שנה להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק", והרבי הרבה לעורר באותה תקופה עד"ז (ראה אגרות קודש חכ"ד ע' 22. ועוד).

נ.ב. על-פני שני עמודים...

הלכה ברבים לע"נ אמו, וע"ד ענין התשובה הקשור ל"והחי יתן אל לבו". בסוף בא הסבר ארוך למה כותב המכתב בתור הוספה אבל בדף נפרד ממכתב הניחומים.

מכתב הרבי (באנגלית) מיום זאת-חנוכה תש"ל, לראב"א הערבוער וויינער ע"ה ממיפלואוד, ניו-דזשערסי.

המכתב שלפנינו הוא העתק המזכירות שנשלח אל השלוחים הרב שלום בער גארדאן ע"ה ויבלח"ט הרב משה הערסאן. תוכן המכתב הוא ניחומים על פטירת אמו. אח"כ בעוד שני עמודים נפרדים, בתור "נ.ב." כותב הרבי באריכות ע"ד לימוד

Rabbi H. Weiner

-2-

Chanukah, 5730

ד"ר ק. ג. ג.

P.S. On the basis of our personal acquaintance, and what I have heard about you from mutual friends, I take the liberty of suggesting to you that in addition to Kaddish at the daily prayers, followed by Kaddish d'HaBonon after Mishnayos, as is customary, you also include a practical Halachah, such as from the Kitzur Shulchan Oruch. This is of special importance in our day and age, and it has many worthwhile implications. Above all, it is a Zechus Morabin, coupled with a special Zechus for the soul of the departed. Also, furthering adherence to the Will of G-d, especially by a person of influence, gives practical expression to יתנוול ויתקדם שם רבא.

I also wish to make a further point - in the light of Chasidus, which gives a new insight into the concept of Teshuvah.

Teshuvah, as interpreted in Chasidus, does not mean "repentance" (which is only one aspect of it), but - as the word indicates - a return of the soul to its "source and root." The "return" referred to here is not the return of the soul to its Maker at the end of its allotted years on earth, but its return to its true essence. As explained by the Alter Rebbe in his Tanya, ch. 31, this is achieved when the Jew is engaged in Torah and Mitzvos, especially when it is permeated with inner joy and inspiration. "or at that time, too, the soul "departs from the body," - in the sense that it abandons the bodily needs, inclinations and lusts. Moreover, at such time the soul actually involves the body in the ~~his~~ spiritual exercise, inducing it, too, to obey the Will of G-d, the Source of the soul and of all existence, so that not only the soul returns to its Source, but it also takes the physical body along with it.

א"ל ס"ג

ק"ה"ל ס"ג א"ל

The above provides an insight into what seems to be a somewhat "incongruous" observation by the Rambam, namely, that the period of mourning observed by a bereaved family has to do with Teshuvah, AND it is written, "But the living shall take it to heart." One would expect that the first natural reaction of a person sustaining such a loss would be that of resentment and complaint. However, in the light of what has been said above, it is understandable why, on deeper reflection, the shock of seeing a dear soul depart this life should induce Teshuvah. For this is a fitting time to reflect upon the opportunities which have been given to the soul to "return" to its Source while it is here on earth, housed in its body, and in this experience of Teshuvah to live a meaningful and happy life to a ripe old age.

I trust there is no need for further elaboration on the above to you.

A word of explanation. This entire piece has been written as

-3-

a P.S. and on a separate sheet, not because it is of lesser importance than the letter preceding it. [On the contrary!] However, our Sages wisely reminded us that allowances should be made for a person in distress. The thought might just occur that - here comes a man, who is not a relative, and wishes to take advantage of a profound and unhappy experience in order to advance his ideals. For this reason this part of the letter has been separated from the first. But in truth the two parts are not really separate but intimately connected. Besides, and this is the main point: these ideals are not only mine, but (also) yours. To quote the Alter Rebbe again, "a Jew neither desires nor is capable of being separated from G-dliness." Only circumstances sometimes obscure the truth. "I believe with complete faith" that this is the way to gratify the soul which is in the world of Truth, and I venture to say that you also share this belief.

May G-d grant that henceforth you will actualize the above by the stimulus of happy occasions, in accordance with the contents of the said chapter in Tanya, through the study of our Torah, Torah Emes, the kind of study that leads to action, the fulfilment of the Mitzvos in the daily life. And may you together with your wife bring up your children in this spirit. I refer not only to your natural children, but also to your "children" figuratively speaking, namely, those who look up to you as teacher and mentor, as our Sages interpret the words, "And thou shalt teach them diligently unto thy children" - "thy students."

ספרו באנגלית, *Nine and a Half Mystics*. הרבי קירב אותו, והנמען ראה את עצמו כ"שליח" של הרבי לתנועה הרפורמית, אשר תמיד עוררו הרבי שינצל את ההזדמנויות כשנואם לפניו לעורר אותם ע"ד שמירת המצוות, וכן עשה. אח"כ היגר לירות'ו, שם נפטר ב"ב אייר שנה זו (תשע"ג). ת.נ.צ.ב.ה.

הנמען שימש כראבי רפורמי מפורסם במשך עשרות שנים (תש"ח-תשמ"ב) בסאוט' ארענדזש, נירדזשערסי. חיבר כמה ספרים והרבה לכתוב באנגלית על תורת הסוד והקבלה, חיבוריו קיבלו פירסומת מאוד גדולה בימים ההם.

ביקר כמ"פ ב"יחידות" אצל הרבי (פעם א' בשנת תשי"ב), והכניס את התוכן של שני ה"ראיונות" שלו עם הרבי לתוך

Tel. HYacinth 3-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליובאוויטש
SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

בי"ה, אץ חנוכה, הי"תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

מצו"ב באופן חשאי העתק מכתב כ"ק
אדמו"ר שליט"א לראב"י וויינער הי"ד,
שבאם תהי' הזדמנות שהנ"ל ירצה לדבר
עם כת"ר בענין המכתב, יהי' מוכן
להוסיף ביאור בזה באם יהי' צורך
בכך.

בברכה
מזכיר

הרב גורדון
ץ " הערסאן

למכתב הנ"ל צורף מכתב נוסף, מה"מזכירות", חתום בידי המזכיר הרב ניסן מינדל, שבו נכתב:
מצו"ב באופן חשאי העתק מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א לראב"י וויינער הי"ד, שבאם תהי' הזדמנות שהנ"ל ירצה לדבר עם כת"ר בענין המכתב, יהי' מוכן להוסיף ביאור בזה באם יהי' צורך בכך. בברכה, ניסן מינדל - מזכיר.

העברת בעה"ב ממוסד למשנהו

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, כ"ב סיון תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

קבלנו העתק מכתבו של יו"ר - מיום כ" סיון
ט.ז. - להרי

עמדתנו לכללוח הענין אמרתי בשעתו ברור לסניכס, ולא הי' אצלי טוט ספק כי סניכס יוכנס ללהת בדרכה, וגם שבנוגע להבדיעבד דהזמנת הבע"ב לראיון הסכמתם סניכס לעצתי להחדבר סניכס יחד ע"ד אופן שלא יזיק ה"ו לשום סוסד וכו'.

ולכן מצער מאד לטמוע טאהר כל הנ"ל היחס ביניכס בנידון להנ"ל טרם שופר עדיין כדבעי לכהוי, ומובן עד כמה סגדולות ההטטות בהטטן כצב כזה.

וליהר טאת הנני להעלות גט בכתב - עכ"ט בקצרה, עמדתנו המפורשת בכגון דא:

(א) ככו טבהנהגה הרוחנית של כ"א ממוסדות חב"ד, כן גס בנוגע לביטוט מצבו הגטמית, צריך הכל להיות על טהרה הקודט, ובתוך זה להזהר מלגרום היזק אחד להטני.

(ב) ע"פ הנ"ל על כל אחד מהמוסדות להזהר בנוגע המטכת בעה"ב חוטכיס גדולת הידועים למוסד טני, ובפרט כאלה סעוכדים בראש החוטכיס הנ"ל, ועוד יוהר אלה המסייעים למוסדות בהור בעשים אה אחריס.

(ג) גס במקום של ספק דרוטה הוהיררה מלהחליט בעצמו, הן מטום נגיעה כטרה והן כרי לטנוע תביעה יהרה כהצר הטני, זהלא טוב בראש וראסון לברר הדבר ע"י התדברות ההנהלות עצמן ביגס לבין עצמס.

(ד) אכנט על הנהלת כל מוסד לדאוג בעיקר לטובה המוסד שלו, אבל יחד עם זה צריך לרצוה טובהס של סאר מוסדות חב"ד. ובטח שבמקום טזה נהנה וזה לא חסר, לא יחעקס סתס, ובפרט במקום סאפשר להחדבר טזה נהנה וזה נהנה.

מכתב המזכירות מיום כ"ב סיון תשל"ט, אל שניים משלוחי מכתב המזכירות מיום כ"ב סיון תשל"ט, אל שניים משלוחי הרבי.

הנידון הוא חילוקי דיעות שהתעוררו ביניהם בנוגע לגיוס כספים מתורם מסוים, שהיה מעורב מכבר במוסדות של השליח השני שנים רבות. השליח הרגיש שצעד כזה יכול על נייר המכתבים של המזכירות - היו למראה עיני הרבי.

ב

ה) יסוד חזק בדרכי חב"ד הוא השאיפה וההסתדלות ביגיעה עצומה להצטיינות בקיום מצוה ואהבת לרעך ככורך בהידור בכלל, וביחס הדדי של אנ"ש שיהיו בפרט. ופטוס שעל כל אחד מהעומדים בראש הנהלת מוסדות חב"ד להיות כמספת לרבים בהנ"ל.

ו) ע"פ הנ"ל טובן כי דרוש אשר הלוקי דיעות בין הנהלות בעניני כספיים וכדומה צריכים להפטר בדרכי שלום, או בינם לבין עצמם או ע"י דיעה שלישית, או - בעת הצורך - ע"י שאלתם דעת רב - או רבנים - מאנ"ש שיהיו.

ז) מקוה אני שתגיעו שניכם - ובהקדם - לידי פהרון של צדק ויושר, ושלום על ישראל. וכמובן צריכים להזהר בחכלית שהן המשו"ס והן הפהרון אינו צריך להשאיר הלילה שום רושם של סינא בלב וכו'.

בברכת כס"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

נ.ב. המכתב הזה הוכן בשני סופסים ונסלה לכל אחד מהנ"ל.

ניתן ללמוד מזה מהפרט אל הכלל, בכל הקשור לגיוס כספים מתורמים ששייכים לשליח ולמוסד שני.

ההוספה בסעיף ב' "ממוסד אחד למוסד שני" הוא בכת"י המזכיר הרחמ"א חדקוב.

מרות ואחריות שוללים מחלוקת

16 בעב ט"ו

ב"ר אהרן ארי

The orthodox minyan in Morristown consists of about 50% from Anash or close friends of ours. They presently have a membership of about 30 families. A new home for this shul (and possibly also for a mikva) has been purchased and they should be taking title in the very near future. Monies for the down payment were pledged by Lubavitchers and non-Lubavitchers. The Congregation has been named Ahavath Yisrael. Shlomo Greenberg has been elected its President.

After deliberation about the future course of the shul, I wish to ask the Rebbe's advice on the following as to what would be preferable for the sake of progress and sholom in the community:

Because the shul is located in such proximity to the Yeshivah there are various opinions as to whether the shul should:

a) actually be another official צוה from the Chabad-Lubavitch Campus. In this case we would have better control of what goes on בבנין. This would also give us better coordination with the Rabbi who will be hired and who may in the course of time try to follow his own individual course within the community without considering the general plans and interests of the Chabad Lubavitch campus. This can be reflected immediately in the fund raising efforts with people previously affiliated with the "central office." This option would of course place a greater financial burden on the "central office," while preventing undiscipline within such close proximity.

b) shul should be an independent institution with its own charter, etc., but under the auspices (i.e. רעיון - interpretation of halacha) of the Chabad Lubavitch Campus.

If the Rebbe shelitah leans toward option b, then we ask whether the following should be made clear from the onset:

a. The official Nusach of the Congregation is Nusach Ari. (There will be some resistance to that.)

b. The height of the mechitzah and pertinent halachic questions which are in dispute and which cannot be resolved within the shul's membership should be decided by the Menahel of the Lubavitch institutions. The halachic decisions coming from the Yeshivah should be final and binding.

c. As for the hiring of a Rabbi, the Chabad Lubavitch Campus will recommend two or more candidates to be chosen by the members of the shul. They will have the right to reject the candidates at which time we would have to make further recommendations. No Rabbi can be hired without the final approval from the Chabad Lubavitch Campus. We will, of course, recommend candidates who in our estimate can unite and satisfy most of the members of the Congregation, i.e. someone with whom they can relate and feel comfortable with, for the sake of shalom and progress in the community.

d. Chabad Lubavitch Campus will participate with an initial \$10,000 contribution (or more if circumstances permit) toward the purchase of the shul's property.

The above course of action may cause a minor split or ill feelings among some of the members which hopefully will be only temporary. א"כ I will be meeting with some key people prior to the general meeting in order to assure them of my intentions and get their

מענה הרבי על מכתבו של סב הכלה הרב משה הערסאן שלי, תוכן השאלה: כיון שהולכים לפתח את המנין האורתודוקסי בבנין חדש בסמיכות לקמפוס הישיבה במאריסטאון, והרבה מיום ט"ו בשבט תשמ"א.

full confidence. Since Shlomo Greenberg intends to call a general meeting on this subject in the near future, we are asking the Rebbe's reaction on all the above and possible recommendations either directly or through Rabbi Hedakov.

אין השיתוף הזה יהיה זה שיהיה לנו את המענה והתשובה של אצ"כ
הי-בצ"ח אצ"כ בהחלטות חוצה אגודת אצ"כ אצל אצ"כ אצ"כ.

אשר בן ה' צ"ח אצ"כ אצ"כ

הוא אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ
אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ
אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ אצ"כ

ע"כ הואיל הרבי לענות (המענה נעתק בכת"י הר"מ הערסאן):
"האופן הראשון ישלול מלכתחילה מחלוקת]ת רבות בעתיד
הקרוב והרחוק, כיון שהכל ברור, משא"כ באופן האחר. וק"ל.
אזכיר עה"צ להצלחה בזה."

מהמתפללים והתורמים הם מאנ"ש - האם לקיים מוסד זה
כחלק מהמוסדות המרכזיים של חב"ד במאריסטאון (שאז
יהיה קל יותר להשפיע על צביונו הרוחני, אולם אז יפול גם
העול הכספי על המרכז), או שיהיה מוסד עצמאי, ויעמוד
תחת המוסד המרכזי רק בנוגע לרוחניות ושאלות הלכתיות.

”נטיה מקו האמור - היפך הטבע”

ב"ה, עסקת כמנ"א לאחר חצות היום,
ה'תשמ"ג. ברזקלין, ג.י.

הרב"ג והרה"ח נו"ח אי"א נב"ס
יוסף גרני צבור רב פעלים כו"ר
מוה"ר ש"י

שלום וברכה:

מאשר אני קבלת סכתו מיום ג' שהוכפל בו כי טוב לט' דבליים,
וספני פעמים טובנים-בענינים כנון אלה-בא הפענה כימי הנחמה.
כמובן קראתי מכתבו בשימת לב המחאימה, ביהר עם זה בחימהונו,
ובהקדמה אשר כפי הסדר שהוקבע מאה בוא כ"ק נו"ח אדמו"ר לארה"ב,
הרי מפני רבוי הענינים ועל ספמים אין הזמן פנוי לנידול המוסדות הרבים ב"ה
אישיה, ובפרט אשר נאמנים חברי ההנהלה של המוסדות ללכת בזרזים אשר
הוקבעו על ידי כ"ק מנ"ח אדמו"ר, ובמיוחד אלה אשר רבות בשנים עומדים
בראש המוסד.

נוסף על האסור, הרי בהכירי אישית את ראש הישיבה (במ. ש"י אודות
כותב, שכנראה כוונתו למנהל הכללי של המוסד, ברי לי הנכ"י שכו האסור
הרי זה היפך טבעו, על אחת כמה עתהנהגה אודותה כותב כ"ר אינה מחאימה
להנהלה (מוסד החוככי) שאר המוסדות צ"לר ליד 232)

ובודאי הימם בזה אי-תבנה, או שהתערבו אנוי דלא סעלי וכילפו
מדברים. ובדוליל דברו חכו"ל חזקה ללה"ר וכו'.

עם כל זה, כיון זכת"ר כתב אלי באריכות מהולה בעצור, ולא עוד אלא
סחוטש לעתיד וכו', חרי גם לרעפי סכילוף סעשה יש כאן בהמסירה לכת"ר,
כמ"ס יש ענין להבטחה בנוגע לעמיד, כיון שבנוגע לכאו"א נאסף אל חמיון
בעצמך. ויהי רצון שלפנים צערא אגרא, ושיתוסף בסיוע המוסדות זל"ז
עוד יותר מבעבר.

על אהה כו"כ יטה צחה באנו מקומה הזכרון לחורבן, טבה על ידי היפך
אהבה ישראל, שביטול טיבה זו הוא ע"י אהבת ישראל ביהר טאה וביהר עזו.

בכבוד ובברכה הצלחה בעניניו ובזכה בחוץ
כלל ישראל שיהפכו ימים מהם באנו לימי
נחמתא וכל" הרמב"ם - לימים טובים
ולששון ולשמחה

בעצמו על הרב הערסאן ש"בהכירי אישית את ראש הישיבה (במ.) ש"י אודותו כותב . . . ברי לי שנט"י מקו האמור הרי זה היפך טבעו, על אחת כמה שההנהגה אודותה כותב כ"ר אינה מתאימה להנהלת (מוסד האמור בתוככי) שאר המוסדות דחב"ד בארצה"ב ובכלל" (החצע"ג) ושלוש המילים האחרונות נכתבו בכת"ק הרבי). הרבי ממשיך ומוסיף, "ויהי רצון שלפנים צערא אגרא, ושיתוסף בסיוע המוסדות זל"ז עוד יותר מבעבר". בקטע השישי מוסיף הרבי בכת"ק, "ואעשה בזה". בחותם המכתב הוסיף הרבי, "ולימי ששון ושמחה".

מכתב הרבי מעשרה במנחם-אב (אחר חצות היום) תשמ"ג. המכתב הוא אל רב ועסקן ציבורי חשוב בניו-דזשערסי, שהיה בידידות גדולה עם הרבי וחב"ד משך עשרות שנים, ופעל הרבה שליחויות (כולל חשאיות) בשביל הרבי.

הנמען כתב לרבי טענות על הרב הערסאן אשר לדעתו מזיק למוסדותיו, בכך שהשתדל לקרב כמה בעה"ב חשובים למוסדות חב"ד בניו-דזשערסי שהיתה להם הכירות מכבר עם הנמען.

במכתב נדיר ביותר מגן הרבי על הנהגת השליח, וכותב אשר כל הטענות היו כנראה סילופים ולה"ר, עד שהרבי מעיד

מילוי ההבטחות במהירות הסילון

By the Grace of G-d
14th of Elul, 5743
Brooklyn, N. Y.

Mr. & Mrs. Shyomin & Mendel Felzoberg
19 Darman Place
Hillside, N. J. 07205

Greeting and Blessing:

This is in reply to your letter of the 8th of Elul, for which many thanks.

Not in the order of its topics, but in the order of relative importance, I will begin with the conclusion of your letter, which, moreover, appears under a P.S. But I think that the real reason for it appearing in a P.S., rather than within the body of the letter, is that it is way above the letter. For in the P.S. you speak of "acquiring shares" in G-d's business, whereas in the letter you write about shares in a man-made corporation - though the latter too, of course, is under the guidance of HaShem, as *is* all human activities.

I am referring to your pledge towards the expansion of the sacred Torah institution which instructs and educates G-d's children in G-d's Torah - not just to enrich their knowledge, but to enrich their everyday life by embodying the principles and teachings of the Torah, and making certain also that the children and grandchildren of these students will follow in their path.

May G-d grant that you should fulfill your pledge with joy and gladness of heart, especially as it will surely serve as an inspiring example for many of your friends to emulate. And you will have a share in the Zechas of those who are influenced by you.

You are, of course, right in observing that the period when "The King is in the Field" makes it most auspicious to receive G-d's blessings. May G-d grant that in light of this, and also as we are living in the jet age, HaShem will speed the fulfillment of your pledge even sooner than anticipated, as has been your experience in the past.

Turning to the subject matter of your letter which, although secondary in relation to the importance of your pledge in G-d's "company," the investment about which you write has an additional significance in that it will also enable you to fulfill your pledge more easily. As usual, the cause precedes the effect. May G-d grant that in this too the Hatzloche will be even greater than anticipated.

At this time, when, as mentioned, "The King is in the Field," I extend prayerful wishes to you both, to raise your children to a life of Torah, Chuppah and Good Deeds, and have true Yiddish Nachas from each and all of them, in good health, joy and gladness of heart.

Wishing you and all yours a Keivo vaChasim Tovo, for a good and sweet

המכתב עוסק בהבטחה שלו לסיוע המוסדות, וע"ד גידול העסקים שלו. הרבי מוסיף שהזמ"ג בחודש אלול ש"המלך בשדה", וכי זו הזדמנות מיוחדת לקבל ברכות השם, ובמילא יוכל למלא הבטחתו בזריזות כאשר עשה בעבר, ובפרט שאנו חיים בעידן הסילון.

מכתב כ"ק אדמו"ר באנגליה מיום י"ד אלול תשמ"ג. המכתב הוא העתק המזכירות ששלח הרבי אל סב הכלה השליח הרב משה הערסאן שי', שהנמען מר. ומרת בנימין ומאניא פעלזענבערג הם ידידים שלו ותומכים של מוסדות חב"ד במאריסטאון.

Mr. & Mrs. Felsberg

year, materially and spiritually.

With blessing

P.S. With your indulgence, I come with the following remarks, which are made with two reservations. First, that what follows does in no way minimize what has been said above in regard to G-d's blessings for Hatzlocho.

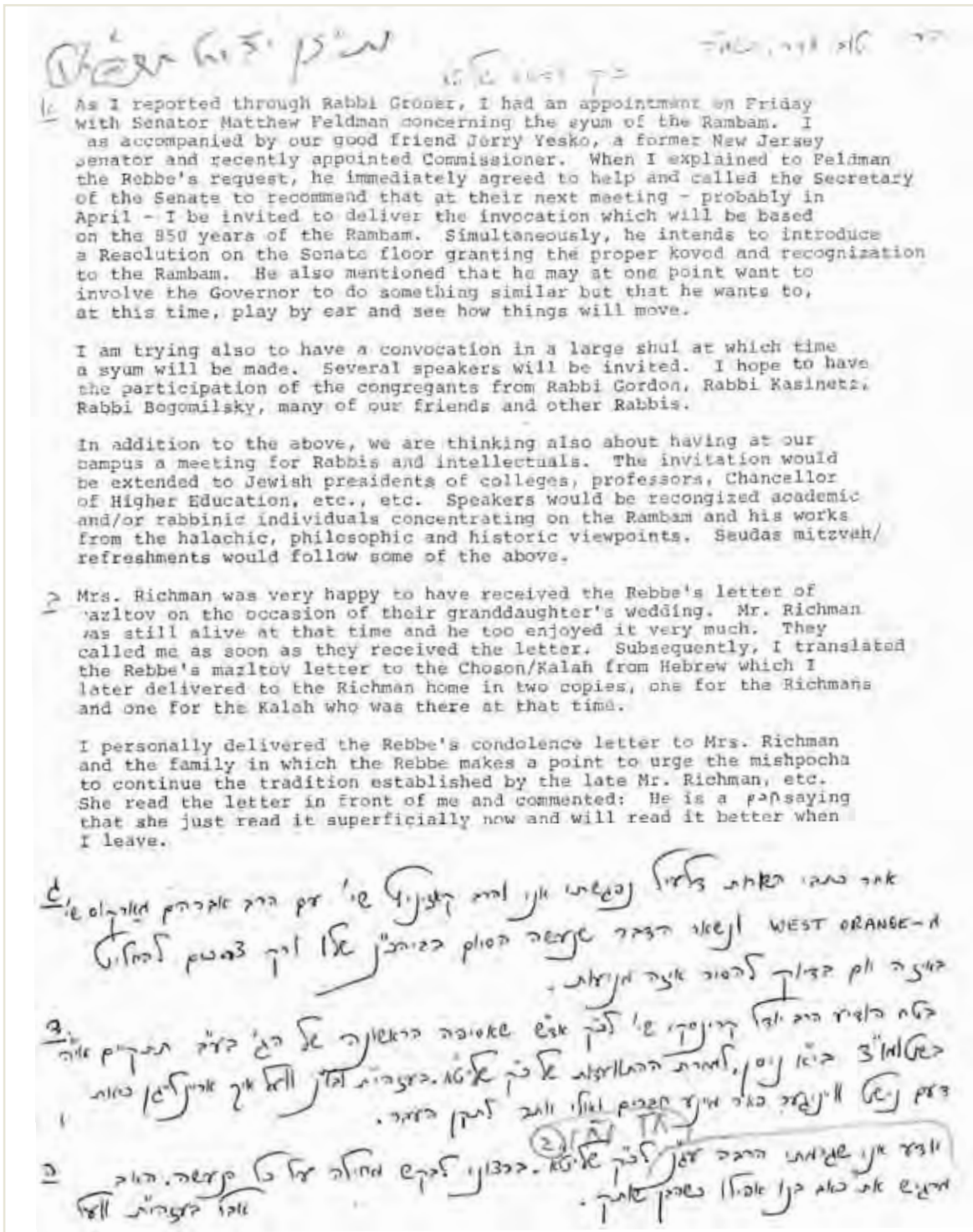
Second, though I have heard from my father-in-law of saintly memory that, as a rule, "one should not volunteer advice," I make an exception in the present instance, on the basis of our longstanding friendship.

I therefore venture to express the thought that perhaps it may be wise at this point not to let your business interests in various areas extend unduly. I am certain that, as a practical and experienced businessman, you do not make a business decision without first carefully weighing all facts and getting the benefit of expert counseling, and the like. And, as stated above, I am confident that your undertakings and commitments as of now will be with Hatzlocho. But it would seem to me that it would be good to avoid further distraction from your present business by new business propositions. If there is an accumulation of capital for investment, it may well be best to invest it in the businesses in which you are already involved, have the knowhow, connections, etc.

May G-d grant that here, too, you will enjoy Hashem's guidance and blessings in the fullest measure.

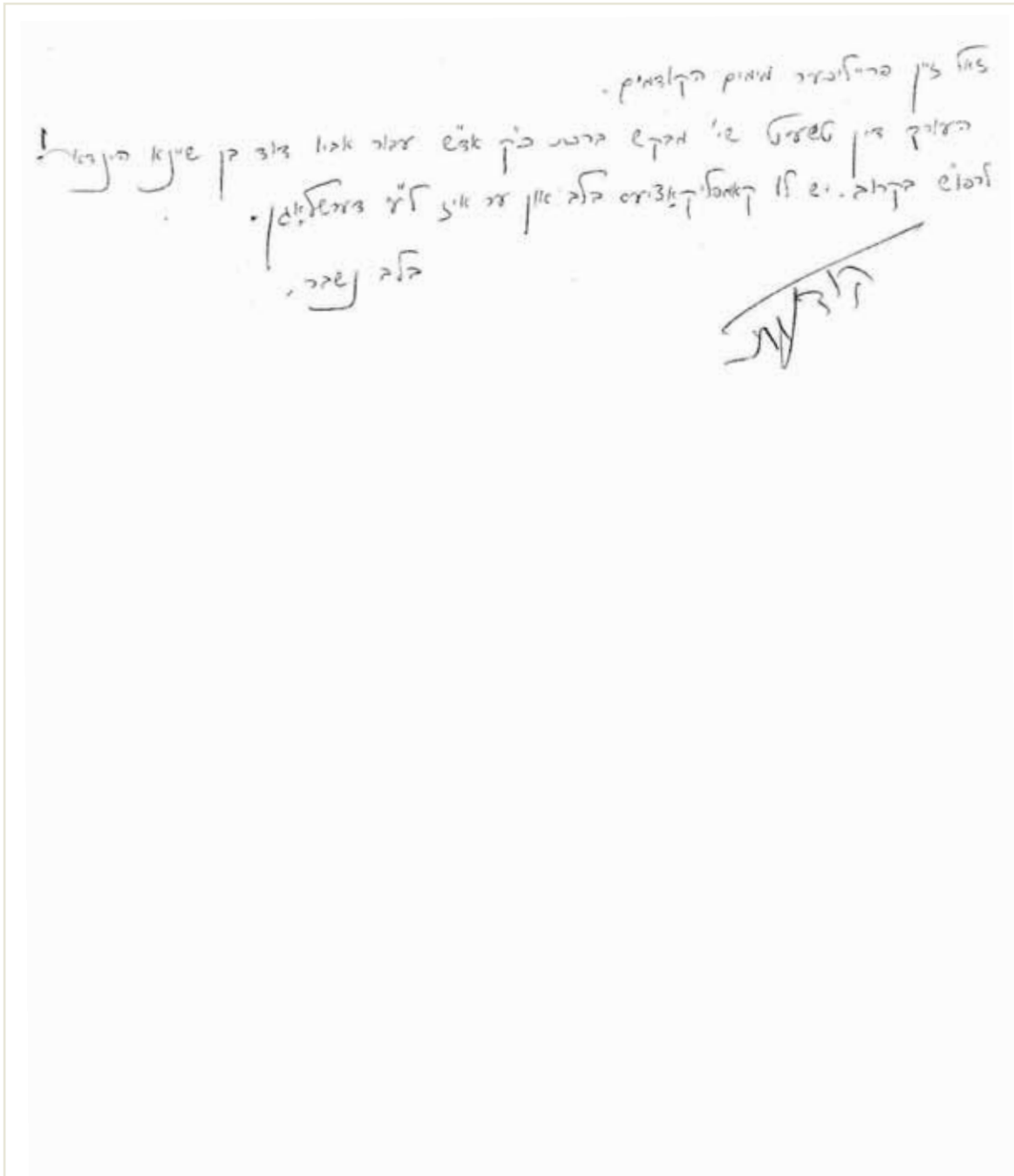
בסוף המכתב מוסיף הרבי "ג.ב." ונותן לו עצה לא להשקיע בעסקים חדשים שאין לו נסיון בהם, אלא להשקיע יותר בעסקים הקיימים שיש לו ידע וקשרים בהם.

"כן יבשר טוב תמיד כל הימים"

ועש"ק מהנעשה במוסדותינו. הרבה פעמים העיר הרבי או ענה על הנכתב בהדו"ח ואישר הקבלה וכו'. ומספר הרב הערסאן, שהדבר היה כה חשוב אצל הרבי, שפעם לא

מענה הרבי לסב הכלה הרב משה הערסאן שי, מיום טו"ב אדר תשמ"ה. נוהג היה הר"מ הערסאן לכתוב דו"ח שבועי לרבי בכל יום

בסוף המכתב התייחס הרב הערסאן למאורע שחשב ש"גרמתי הרבה עגמות נפש לכ"ק שליט"א. ברצוני לבקש מחילה על כל הנעשה. האב מרגיש את כאב בנו אפילו כשהבן שותק". וע"ז כתב הרבי בכתי"ק אחר המילים הרבה עג"נ, "ח"ו וח"ו (2)" [=חס ושלום וחס ושלום]. בקצה כתב המזכיר, "הודעת", לציין שהמענה נמסר לשואל.

הספיק לכתוב הדו"ח, והתקשר למזכיר הרב בנימין קליין ומסר בטלפון את הדו"ח. והעיר ע"ז הרבי, "פארוואס זאל ער מפסיק זיין א מנהג טוב?!", ושיוכל להשלים את הדו"ח בכתיבה גם מאוחר יותר. על כללות דו"ח זה ענה הרבי, "נת! כן יבש"ט תכה"י (1)" [= יבשר טוב תמיד כל הימים].

סמ"ך יוא"ו אקר...

לאחר שהרבי ייסד את ה"קרן לפיתוח - מחנה ישראל" בשנת תשמ"ה, עורר הדבר התעניינות רחבה, ורבים נתעוררו לפעול בענין מתוך חיות וכו'.

בין הפעילים היו כמה שפנו אל הרבי, לברר פרטים שונים במטרת הקמת "התכנית דעזר לבתי חב"ד", בין היתר - מה הטעם שבחר לקבוע את המסגרת כך שלא יעשו מגביות כלליות בכל מקום, אלא רק "ע"י פני לידידים אישים וכיו"ב". במענה שלפנינו, שכולו בגוכתי"ק, הואיל הרבי לבאר (בין היתר) "בביאור קצת" - באריכות יותר - את הנקודה הזאת.

בעמוד השלישי לפנינו, מתייחס הרבי בדברי שבח מיוחדים על הקמפוס של מוסדות חב"ד במאריסטאון, בראשות סב הכלה הרב משה הערסאן שי', ומכנה אותו ה"תוכנית של 66 אקר". הרבי ממשיך ומפרט, "שהיא תכנית פאר וכשתוגמר תהי' Pilot תכנית בשביל כל השלוחים שי' בכל העולם", ומוסיף לכתוב, ש"הרב הערסון שי' והעסקנים והוא טשייס שי' בראשם הם בעלי מרץ".

1

בטח נמסרו לו נקודות מה שכתבתי בנדו"ז.

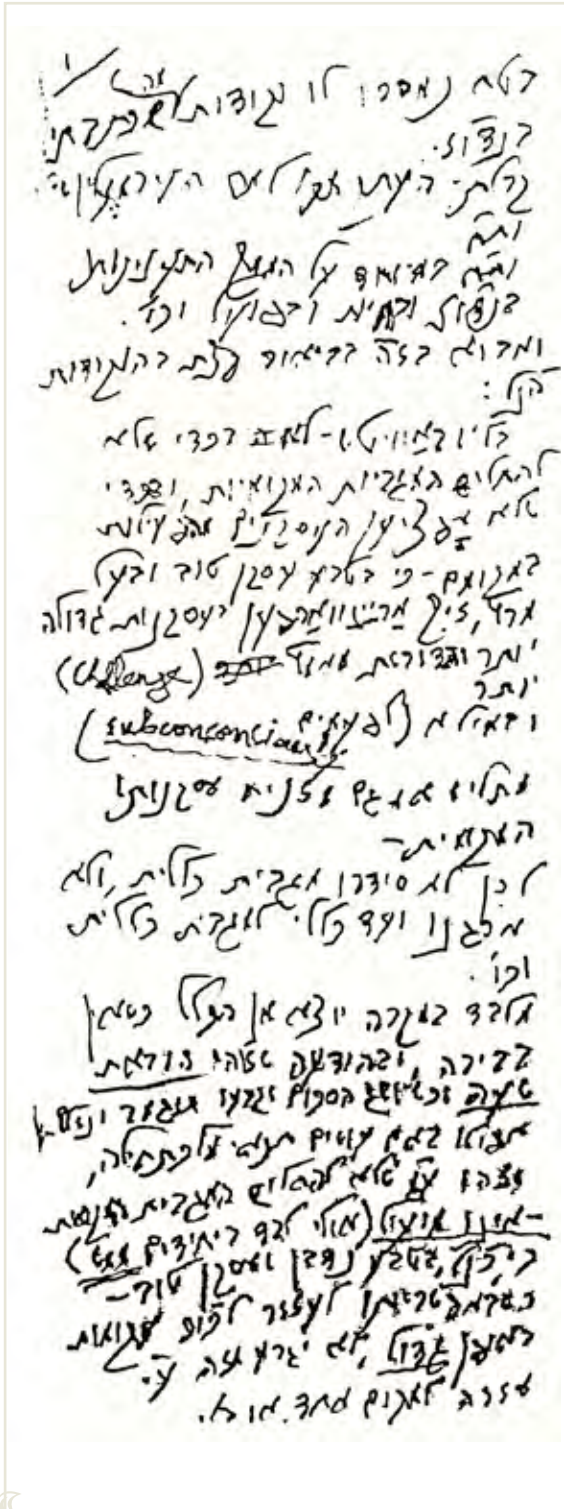
קבלתי העתק מכ' למר הערמעלין שי' ות"ח

ות"ח במיוחד על המשך התענינותו בנדו"ז ובחיות ובפועל וכו'.

ואבוא בזה בביאור קצת בהנקודות הנ"ל:

בלובאוויטש - למה בכדי שלא להחליש המגביות המקומיות, ובכדי שלא אפציען העסקנים מהפעילות במקומם - כי בטבע עסקן טוב ובעל מרץ, זיך אריינוארפן בעסקנות גדולה יותר והדורשת מאמץ (Challenge) ובמילא (לפעמים Subcon[con]sciously) מחליש או גם מזניח עסקנותו המקומית - לכן לא סידרו מגבית כללית, ולא ארגנו ועד כללי למגבית כללית וכו'.

מלבד במקרה יוצא מן הכלל כשאין ברירה, ובהודעה שזוהי הוראת שעה וכשיושג הסכום שקבעו תוגמר ונשלם - אפילו באם עושים תנאי מלכתחילה, שזהו ע"מ שלא להחליש המגביות המקומיות - אינו מועיל (אולי לבד ביחידים ממש) כי, כנ"ל, בטבע נדבן ועסקן טוב - כשבאפשריותו לעזור לכו"כ מקומות באופן גדול, לא יגרע מזה ע"י עזרה למקום אחד, או ב'.

הודעה זו שזוהי הוראת שעה וחד פעמי צ"ל
 בהתחלה (1) שלא יטענו שהעלימו האמת, (2)
 מנהג העסקנים ונדבנים בארצה"ב לעשות תכנית
 פעולותיהם בהקדם ולכן צריך באוורענען זאת -
 מתחלה בהשם דהארגון

כבר נתקבלה תלונה - שכשדברו לאחרונה עם
 עסקן פ' שהי' מהראשים בפעולות המקומיות
 דליובאוויטש - ענה שנתלהב ושקוע בהתכנית
 הכללית דכל ארצה"ב

ומקוה לתוצאות טובות ומזה ילקח ג"כ לצרכי
 מקומו וכו' -

2
 ארצה"ב זו שזוהי הוראת שעה וחד פעמי צ"ל
 בהתחלה (1) שלא יטענו שהעלימו האמת, (2)
 מנהג העסקנים ונדבנים בארצה"ב לעשות תכנית
 פעולותיהם בהקדם ולכן צריך באוורענען זאת -
 מתחלה בהשם דהארגון

כבר נתקבלה תלונה - שכשדברו לאחרונה עם
 עסקן פ' שהי' מהראשים בפעולות המקומיות
 דליובאוויטש - ענה שנתלהב ושקוע בהתכנית
 הכללית דכל ארצה"ב

ומקוה לתוצאות טובות ומזה ילקח ג"כ לצרכי
 מקומו וכו' -

2
 ארצה"ב זו שזוהי הוראת שעה וחד פעמי צ"ל
 בהתחלה (1) שלא יטענו שהעלימו האמת, (2)
 מנהג העסקנים ונדבנים בארצה"ב לעשות תכנית
 פעולותיהם בהקדם ולכן צריך באוורענען זאת -
 מתחלה בהשם דהארגון

כבר נתקבלה תלונה - שכשדברו לאחרונה עם
 עסקן פ' שהי' מהראשים בפעולות המקומיות
 דליובאוויטש - ענה שנתלהב ושקוע בהתכנית
 הכללית דכל ארצה"ב

ומקוה לתוצאות טובות ומזה ילקח ג"כ לצרכי
 מקומו וכו' -

ג

דוגמא בולטת ממני בעצמי:

ישנה התכנית של "66 אקר" שהיא תכנית פאר
 וכשתגמר תהי' Pilot תכנית בשביל כל השלוחים
 שי' בכל העולם*

הרב הערסון שי' והעסקנים והוא טשי[י]ס שי'
 בראשם הם בעלי מרץ ומעוניינים היו בתכנית 66
 אקר

ובכ"ז זה כו"כ חד שי'ם שלא הזכרתי ואפילו לא
 שאלתי מהנעשה אודותה כלל וכלל

והטעם כדי שלא לבלבל מהתכנית דעזר לבתי
 חב"ד דעתה

* תכנית של רכישת שטח יאדמה (בכמות של 66 אקרים) עבור
 פיתוח מוסדות חב"ד וקמפוס הישיבה במוריסטאון.

מכתבי־ברכה
לדינערא'ים השנתיים של
Rabbinical College of America

לקט מכתבי כ"ק אדמו"ר בקשר לאירועים השנתיים של מוסדות חב"ד המרכזיים במאריסטאון ניו דזשערסי.

הנוהג היה, שלקראת הדינער השנתי היו מקבלים מכתב מהרבי באנגלית, והיו מדפיסים אותו בתוך החוברת ("דזשורנאל") שנדפסה לקראת הדינער עם מכתבים מאנשי הממשל ומודעות מהתורמים, והיו מקריאים את נוסח המכתב של הרבי בתחילת האירוע.

לפנינו מכתבים ששלח הרבי בשנים: תשל"ד, תשל"ח-תשמ"מ, תשמ"ג-תש"נ, תשנ"ב.

תשל"ד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyecineh 3-8250

מוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטשט"ד איבערן פארקוו"י
ברוקלין, נ. י.By the Grace of G-d
1st day of week of
Nitzovim, 5734To All Participants in the Annual Dinner
Yeshiva Tomchei Tmimim of Morristown
Branch of the United Lubavitcher Yeshivoh

G-d bless you all,

Greeting and Blessing:

This year's Distinguished Award Dinner is taking place at year's end, just days before Rosh Hashanah. This is the time when Jews draw a balance sheet to evaluate the achievements, as well as failures, of the outgoing year, with a view to starting the new year on a better course - not only to avoid repetition of past failures, but also to make up for past deficiencies and missed opportunities.

Needless to say, such an evaluation must be an honest one, for it is a matter of great personal concern.

Actually, the area of personal concern is not limited to one's own personal affairs. For the wellbeing of the community, indeed the wellbeing of our people as a whole, are also very much the personal concern of every individual, especially since the entire Jewish people is like one body, where every part is organically linked with every other.

This is pointedly emphasized in the first verse of this week's Sidrah: "You are standing firmly this day, all of you together: the heads of your tribes.. from the hewer of your wood to the drawer of your water." Observes the Alter Rebbe, Founder of Chabad: "All of you together - as one person." Though enumerated in this verse are Jews from all walks of life, with varied interests and concerns, yet all are united as one "before the One G-d, your G-d." The Torah, Toras Emes (Law of Truth) testifies to this unity, hence this is not just a phrase, but the actual truth.

The above is particularly pertinent to a gathering in the cause of this Torah institution, which exemplifies Torah education at its best, namely, where the students are given the opportunity not merely to acquire knowledge, but, what is even more important, to forge their character in keeping with the letter and spirit of the Torah. The advancement of such an institution is certainly the concern of every member of the community, for each and every student, upon graduation, will constitute a positive force, not only in his personal life and family, but also in his community, and, indeed, will make a positive contribution to our people as a whole.

I am confident, therefore, that all participants in this auspicious event, and through them also those whom they can inspire by precept and example, will make every effort to give this outstanding institution all the help it needs, financially and otherwise.

This will also bring a generous measure of Divine blessings to each and all of you and yours, including a happy and prosperous New Year, materially and spiritually.

With blessing for נתינת ורחמים טובה

לשנה טובה ונחמק

to be inscribed unto
a good and sweet year

M. Schneerson

תשל"ח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
18 Adar II, 5738
Brooklyn, N. Y.

To All Participants in the
National Founders Dinner of
The Rabbinical College of America
Morristown, N. J. 07960

Greeting and Blessing:

I am pleased to be informed about the forthcoming National Founders Dinner and extend to each and all of you, and to the honored guests in particular, heartfelt felicitations and prayerful wishes to make the event a complete success in every respect.

Significantly, the Dinner is taking place on the day after the Blessing of the month of Nissan, at a point in time linking our festivals of Purim and Pesach - the two historic festivals commemorating our nation's deliverance from the ruthless tyrants, Haman and Pharaoh, respectively.

What the two festivals have in common is not only that in both instances our entire nation faced the threat of total annihilation and was saved by the intervention of our Heavenly Father, the Guardian of Israel. There is also this common denominator that in both cases the Divine intervention was brought about by, and for the sake of, the Jewish children in those days. For, as tradition has it, the Heavenly mercies were invoked - in the Purim situation - when the pure and innocent children, imbued with the spirit of the Torah under the tutelage of Mordecai, the spiritual leader of that time, declared their readiness to die with him rather than submit to Haman. And similarly, the deliverance from Egyptian bondage came in the merit of the Jewish mothers who, inspired by Moses, raised a generation that proclaimed, "This is my G-d, I will glorify Him" (Exod. 15:2).

The events of our past, particularly our historic festivals, have been our guidelines through the ages to this day. They teach us that the destiny of our Jewish people is inseparably linked with the Torah education of our children.

A further lesson from both Purim and Pesach, and just as relevant today, is this:

In both instances our Jewish people was in exile - a small, but distinct minority that struggled to preserve its ethnic, religious and cultural identity, something that the tyrannical rulers could not tolerate and therefore sought to destroy under the pretext of "national interests." But in fact the history of those days, as also verified in subsequent generations, has proven just the opposite. The deliverance of our people from Haman, not only rid that country from a tyrant that could only have brought ruin to all, Jew and non-Jew alike, but it brought new prosperity to the whole country under the wise administration of his successor, Mordecai. While in the case of the Exodus, the deliverance of our people was preparatory to becoming recipients of the Divine Torah which is also "a light unto the nations" for all posterity.

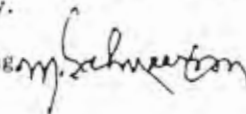
We, all of us, in the U.S.A. are fortunate to live in a country where freedom and democracy are the hallmarks of the American way of life; where, moreover, minorities and ethnic groups are free to preserve and foster their cultures, traditions, and identities with dignity and pride, thereby contributing their full share to the Nation's weal and spiritual as well as material prosperity.

The growth and development of the Rabbinical College of America is in itself eloquent proof that this is truly a land of opportunity, not only economically but, more importantly, spiritually. Surely, nothing is more vital than strengthening the moral fiber of our society, especially in the present day and age, when confusion and perplexity are rampant among many of our young people.

Needless to say, the growth of this worthy institution of higher learning would not have been possible without the generous support of its devoted friends. I hope and trust that this generous support will grow commensurately with the institution's growth, which, like all good things, should always be on the ascendancy.

And since G-d rewards in kind, may He generously and in a steadily growing measure bless each and all of you and yours, in all your needs, both materially and spiritually.

With esteem and blessing

תשל"ט

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מחזם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
25th of Nisan 5739
Brooklyn, New York

To All Participants in the
National Founders' Dinner of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J. 07960

Greeting and Blessing:

Having just celebrated Pesach, the Festival of Our Liberation, its impressions and inspiration are surely still fresh in our minds.

Pesach is the first of our Festivals - both historically and in significance. One of its eternal messages stems from the fact that it must always be celebrated in the "Month of Spring," as the Torah repeatedly emphasizes (Exod. 13:4; 23:15; 34:18; Deut. 16:1).

Our Sages note that the timing of the Exodus from Egypt in the Month of Spring - the most pleasant time of the year - is further evidence of G-d's abiding graciousness. And that in addition to this, there is also a deeper significance: Our Festival of Liberation has much in common with the character of the Spring season, when Nature throws off the shackles of winter, as it were, and sprouts forth in all its refreshing greenery and productiveness, in a spurt of rebirth and renewal. All through the long winter Nature appears to be languishing, bereft of vitality; but actually, hidden under a layer of snow and ice, the roots and seeds are alive, and at the first sign of Spring, they quickly and vigorously spring forth and come to fruition.

So it was with our people. After centuries of languishing, being constrained and obscured by the harsh conditions of enslavement, the "roots and seeds" of our eternal heritage, going back to our Patriarchs and Matriarchs, the founders of our Jewish nation, sprang forth with renewed vitality. Only seven weeks after the Exodus, freed and purified from the idolatry and abominations of their former taskmasters, our people stood at Mount Sinai and received the Divine Torah, thus attaining the height of spiritual freedom, without which their physical liberation would also have been incomplete.

As Spring reminds us that no matter how harsh the Winter, Spring is sure to come - so Pesach proclaims the eternal message that the free spirit of mankind cannot long be suppressed.

- 2 -

For us, Jews, the Festival of Our Liberation is intimately linked with our destiny and the Divine promise of complete and total redemption through our Righteous Moshiach.

Now, therefore, this is a time for reflection on the meaning of the Festival of Our Liberation and how it relates to each and everyone of us in practical terms in the everyday life. It reminds us that every individual has tremendous potential, which has to be brought forth and actualized.

And the way to actualize this potential and bring it to fruition is through education - the kind of education that develops the innate G-d-given qualities and capacities in accordance with the Divine Will, and produces worthy and useful men and women, "good in the eyes of G-d and man."

This is what the Dinner event is all about. The Lubavitch Yeshivah Tomchei Tmimim/Rabbinical College of America in Morristown has earned enviable recognition for its dedication and high quality of education in the abovementioned spirit, and for the "fruits" and "fruits of fruits" which it has produced and continues to produce. It surely deserves the fullest support.

I extend heartfelt felicitations and prayerful wishes to each and everyone of you, and to the honored guests in particular. And, in the spirit of this season, I wish each and all of you, and yours, a full measure of liberation from anxiety and distractions, materially and spiritually, to serve G-d wholeheartedly and with joy, and enjoy G-d's blessings to the full.

With esteem and blessing

תש"מ

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N.Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
After Shavuot, 5740
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
25th Jubilee Celebration of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and Blessing:

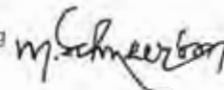
I was pleased to be informed of the forthcoming 25th Jubilee Celebration of the Rabbinical College of America, and I extend congratulations and prayerful wishes to all the participants in this notable event.

There is a meaningful relevance in the date of this event - the 3rd day of Tammuz, the day which, fifty-three years ago, marked the beginning of the liberation process of my predecessor, my father-in-law of saintly memory. On that day his prison sentence was commuted to exile, and nine days later, on his birthday, 12th of Tammuz, he was completely exonerated. His "crime"? He was virtually the only one who dared openly to defy the regime's policy of trying to stamp out religious education. However, due to his indomitable resolve to carry the torch of Torah and living Judaism in the face of overwhelming odds, he came out victorious with G-d's help. Moreover, it is largely due to his achievements during the years of his leadership that there still is a vibrant Russian Jewry.

Recalling that historic struggle should make everyone of us, and all freedom loving people, appreciate most deeply the blessing of religious freedom in this land, where, far from encountering harassment in the pursuit of religious liberty and the preservation of spiritual heritage, one can do it with dignity and respect and encouragement.

The celebration of the 25th Jubilee of the Rabbinical College of America certainly marks an important milestone in Torah education. I hope and trust it will inspire everyone who is associated with this great institution of learning to even greater appreciation of the privilege and obligation that go with it, to ensure that it will grow and flourish and continue to enrich Jewish life, as well as of the American nation as a whole, by its lasting contribution.

With esteem and blessing

תשמ"ג

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
Rosh Chodesh Kislev,
5743. Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
Mortgage Repayment Celebration of
The Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and blessing:

I am very pleased indeed to extend heartfelt congratulations and best wishes to the distinguished Dinner Chairman, Honorees and all participants in this memorable event.

Most significant in itself, the occasion is also highly symbolic in its ramifications.

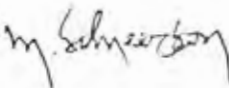
The repayment of a mortgage signifies that the mortgagor has fully discharged his obligations and debt to the mortgagee and is now in complete possession of the property.

Parallel with this type of financial mortgage there is another kind - a spiritual and moral "mortgage" incumbent upon every human being, in terms of obligations to the Creator and Master of the world as well as to fellow humans. For Jews, this "mortgage" encompasses every aspect of the daily life, as our Sages expressed it succinctly: "I was created to serve my Creator." This "mortgage" goes back to our first Patriarch, Abraham, of whom G-d said: "I have known (chosen) him because he will command his children and his household after him, that they keep the way of the L-rd, to do righteousness and justice." (Gen. 18:19). This means - to put it quite simply - that we, all of us who are descendants of the First Jew, have mortgaged our children and our whole future in the said covenant. It obviously follows that everyone who is actively engaged in Jewish education, the kind of education that teaches our children and youths, and their children after them, to "keep the way of the L-rd" -- is doing a very good job of "mortgage repayment."

Now that, thanks to the dedicated efforts of each and all of you, the mortgage of the Rabbinical College has been paid off, it will surely enable you - personally and jointly - to do even a better job of "mortgage repayment", by helping the Rabbinical College expand still further its facilities, increase its enrollment and generally upgrade the scope of its activities, both quantitatively and qualitatively.

May the Creator and Master of the World, the Source of All Blessings, grant you Hatzlocho in all above, and bless each and all of you, and yours, in all needs, materially and spiritually, in a generous measure.

With esteem and blessing

תשד"מ

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9230

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
Erev Shabbos Kodesh
Sedra Vayera
15th of Cheshvan, 5744
Brooklyn, N. Y.

To All Participants in the
Testimonial Dinner of
The Rabbinical College of America
Morristown, N. J.

Greeting and Blessing:

I extend congratulations and prayerful wishes to the distinguished Dinner Chairmen, Honored Guests, and all friends of The Rabbinical College on the occasion of this Annual Dinner event.

I note that the theme of this year's Dinner is "The Dawn of a New Day of Development" - in conjunction with the development and expansion program of this outstanding Torah institution.

It is a worthy, fitting, and timely theme, in light of the Torah reading on the Shabbos preceding the Dinner, focusing on the life of our first Patriarch Abraham. The Sedra begins with G-d's revelation to Abraham (on the third day after his circumcision, as our Sages explain), and it ends with the Akedah, the binding of Isaac, our middle Patriarch.

Abraham's entire life was dedicated to development in relation to himself, and expansion in relation to others. He was always on the move - physically and spiritually, epitomizing the constant striving for advancement and perfection in the service of HaShem and fellow man. So much so that, at the age of 99 years, he still considered himself in need of improvement; that was when he underwent circumcision, in the ordinary sense, as well as "circumcision of the heart" in the spiritual sense.

The Akedah too can be seen in the same light. While Abraham was the embodiment of chesed (loving kindness), he had yet to attain perfection in the attribute of Gevurah (self restraint); with their corresponding qualities of love of G-d and fear of G-d. This - the perfect blend of the two opposite qualities - Abraham attained through the trial of the Akedah, at the age of 137 years!

The Akedah, however, had a further dimension. It was vital to Abraham's development also because it involved his beloved son Isaac, since the Akedah was a milestone also in Isaac's development and Chinuch (education in the fullest sense of the term), a responsibility of which our Father Abraham was keenly aware.

"The experience of the Patriarchs are guidelines for the children," our Sages declare. We, all Jews, the children of Abraham, Isaac and Jacob, follow in their footsteps in a continuous and dynamic process of development and expansion - "Going from strength to strength" and "Keeping all matters of holiness on the ascendancy," to use two familiar phrases emphasizing the same principle.

- 2 -

Needless to say, what is true of the Jew as an individual, is certainly true of a Jewish institution, especially a Jewish Torah institution, and particularly when the Torah institution is The Rabbinical College of America, whose reputation and record of achievements speak for themselves.

I hope and pray that, with the concerted dynamic efforts of all friends of The Rabbinical College of America, the new development and expansion program will soon become a reality, and will pave the way for another "Dawn of a New Day of Development" for this great Torah institution and for all its dedicated friends and supporters.

With esteem and
blessing

תשמ"ה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
10th of Kislev, 5745
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
National Founders' Dinner of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and Blessing:

I was pleased to be informed of the forthcoming Dinner event, which is to take place on the 16th day of Kislev. May it be blessed with a full measure of success both financially and spiritually, which, in Jewish life, go hand-in-hand together.

Significantly, this year's Dinner is taking place three days of Yud-Tes Kislev, the Geulo anniversary of the Alter Rebbe, author of the Tanya and Shulcan-Aruch, and Founder of Chabad, whose emphasis on Torah education in general, and of our young generation in particular, is a corner stone of his Chabad teachings. This is also reflected in the fact that he made it a point of beginning the preface to one of his most essential works with the quotation:

חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנו
"Educate the youth according to his way; even when
he grows old, he will not depart from it." (Proverbs 22:6)

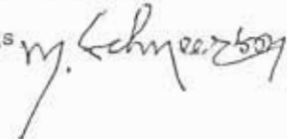
The term "young generation" is used here to include also those who are "young" in experience of Yiddishkeit, regardless of actual age.

The Rabbinical College of America well exemplifies the quality of Torah education that permeates its students and endures for life. The vital importance of its work, with its outreach programs and activities to disseminate the light of Torah and Mitzvos, cannot be overstated.

I congratulate the Guests of Honor and all participants in this very important event. I am confident that it will stimulate everyone to even greater achievements in the coming days, in keeping with the spirit of Chanukah which we will soon celebrate by kindling the Chanukah Lights in growing numbers from day to day, symbolizing the light of the Torah and Mitzvos, Ner Mitzva vTorah Or.

With esteem and blessing for Hatzlocho in all all above, and

With Chag Hageulo and Chanukah greetings

תשמ"ו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
Erev-Shabbos, Sedra Chaye
Mevorchim Kislev, 5746
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
66 Acre Development Celebration of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and Blessing:

I take pleasure in extending congratulations and prayerful wishes to the honorary chairmen, worthy Honorees, distinguished guests, and all participants in this outstanding dinner event. May it be blessed with a full measure of achievement both materially and spiritually.

The Torah tells us that the holy day of Shabbos is the source of inspiration and blessing for all days of the week, particularly those immediately preceding and following it. Since the present event is taking place on the day immediately following Shabbos of Sedra Chaye Sarah ("Life of Sarah"), we can find a meaningful message in the very first verse of the Sedra, which is particularly relevant to the occasion.

The opening verse, while referring to the virtuous lifespan of our Mother Sarah, holds it up as a model of true Jewish living, emphasizing the underlying continuity of growth and development, through the various phases from early youth to old age.

Needless to say, growth and development is the vital element in all human activity, since growth is the sign of life; how much more so when it concerns Torah and Mitzvos, as we declare in our daily prayer: "for these are our life and the length of our days."

In light of the above, we can ^{even} better appreciate the importance of the 66 Acre Development project for the continuous growth and development of the Rabbinical College of America.

Knowing of the dedication of the friends of this great, and in many respects unique, Torah institution, I am confident that your support will more than keep pace with its growth and expansion, physically and spiritually, which must go hand-in-hand together.

Significantly, also, this Shabbos is Shabbos Mevorchim - blessing the coming month of Kislev, the auspicious month that brings us the bright festival of Chanukah with the Chanukah Lights that are kindled in growing numbers each night of Chanukah, reminding us that the light of Torah and Mitzvos must be kept shining forth ever brighter and stronger.

With prayerful wishes for Hatzlocho in all above, as well as in all your personal affairs and needs, and

With esteem and blessing

M. Schneerson

תשמ"ז

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth, 3-9250

מוחט מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
3rd Day of Sedra Lech L'Cho, 5747
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
30th Anniversary Celebration of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and Blessing:

I take pleasure in extending congratulations and prayerful wishes to the honorary chairmen, worthy honorees, distinguished guests, and all participants in this outstanding dinner event. May it be blessed with a full measure of achievement both materially and spiritually.

The Torah tells us that the holy day of Shabbos is the source of inspiration and blessing for all days of the week, particularly those immediately preceding and following it. The present event is taking place on the day immediately following Shabbos on which the Torah reading is the Sedra Lech L'Cho. This Sedra introduces the life and work of our first Patriarch Abraham, the first Jew, and the Father of our Jewish nation.

Our Sages declare that "The experiences of the Fathers are guidelines for the children." Certainly where the Torah records the experiences of our Patriarchs in great detail.

The Sedra Lech L'cho begins with HaShem telling Avrohom Oveinu (Our Father): Go forth from your land, and from your birthplace, and from your father's house, to the land which I will show you; and I will make you into a great nation, and I will bless you, and I will make your name great, and you shall be a blessing" (Gen. 12:1-3).

Our Torah commentators, with Rashi in the lead, tell us that the Torah indicates in the above that it was through the wandering of our Patriarch Abraham that his destiny was fulfilled, so that he became a blessing not only for his descendants, our Jewish people, but also for the world at large.

The Sedra further tells us that Avrohom Oveinu was not one to wander aimlessly. He goes from country to country, from town to town, everywhere proclaiming G-d's Name as the Creator of heaven and earth and Master of the world, the One and Only Almighty G-d, who loves righteousness and dispenses mercy. In a world steeped in idolatry, Abraham stands out alone like a lighthouse in the midst of darkness, spreading the light of G-dly knowledge and virtues by his exemplary conduct, as well as by words coming from the heart.

- 2 -

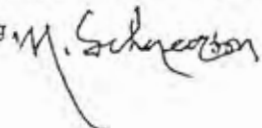
There is also a deeper symbolic meaning in his being on the move - in a spiritual sense. Avrohom Oveinu exemplifies the essential nature of a Jew, whose destiny is to strive to advance all the time, going from strength to strength in his spiritual development, as well as in spreading the light of Torah and Mitzvoth all around him. And, needless to say, there is always room for advancement in all matters of goodness and holiness, Torah and Mitzvoth, which are infinite, being connected with The Infinite.

At the same time, a Jew is expected to spread and promote the eternal values of Torah in the society in which he lives, thus strengthening its moral fabric, and making the world a truly decent place for human beings to live in.

In light of the above, we can even better appreciate the importance of the 30th Annual Celebration for the continuous growth and development of the Rabbinical College of America.

Knowing of the dedication of the friends of this great, and in many respects unique, Torah institution, I am confident that your support will more than keep the pace with its growth and expansion, physically and spiritually, which must go hand-in-hand together, especially in accordance with the expression of our sages (Avos end of Chapter 5): Sheloshim L'Koach, at thirty - full strength [is reached].

With prayerful wishes for Hatzlocho in all above, as well as in all your personal affairs and needs, and

With esteem and blessing

תשמ"ח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחת מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
19th of Kislev, 5748
Year of Hakhel
Brooklyn, N.Y.

To all participants in the
Annual Event of the Rabbinical College
of America, Morristown, N.J.

Greeting and Blessing!

I take pleasure in extending congratulations and prayerful wishes to the honorary chairmen, worthy honorees, distinguished guests, and all participants in this outstanding dinner event. May it be blessed with a full measure of achievement both materially and spiritually, especially as it is taking place in a month of special significance for all Jews, and in the early part of the year Hakhel.

The Mitzvah of Hakhel, as ordained in the Torah, is that at the end of every seven years, immediately after the year of Shemittah, when Jews make their pilgrimage to the Bais Hamikdosh (Temple), during the festival of Succos, all Jews had to be gathered (Hakhel) - the men, and the women, and the children even babies, and the king read to them sections from the Torah, selected for their content to stimulate Jews in the observance of Mitzvos and strengthen them in their faith and in Yiddishkeit, and it made a profound impression on them, as if they heard it from G-d himself.

Although the Mitzvah of Hakhel, in its concrete and plain form, is connected with the time of the Bais Hamikdosh, there is the well known principle that all matters that are connected with the Bais Hamikdosh, such as sacrifices and the like, are in their spiritual content relevant at all times. This is why the daily prayers, which have been enacted in the place of the sacrifices, substitute for them. A Jew prays with all his heart, offers himself completely in submission to his Creator, and is ready to sacrifice the best of his possessions and his most passionate interests (the "fat and the blood") to the will of G-d - and it is acceptable to G-d as a "burnt offering" in the Bais Hamikdosh. Indeed, also during the times when Jews had a central Sanctuary and Mikdosh and actually offered sacrifices there, it was the Jewish heart that He desired most, in accordance with His imperative, request, and promise: "Let them make for me a Sanctuary and I will dwell within them" - in their innermost Jewish hearts.

It is also obvious how strongly the Mitzvah of Hakhel emphasizes the Torah-education of our children. It follows that also those who

are grown in years but still "children" in Yiddishkeit; all those "who know not," who, for one reason or another, did not get the proper Jewish education, and even those who belong to the category of "one who knows not to ask," namely, those who do not know, and do not feel, that they miss something and should ask and seek help - these also must be assembled to let them hear and learn what Torah is, what a Mitzvah is, in a manner of learning that would imbue them with fear of G-d, and, most importantly, that they should "observe and do all the words of this Torah," the Torah from Sinai that shall never be changed - all of the above with such impact, "as if they heard it from G-d Himself."

The Rabbinical College of America - as part of the Lubavitch movement worldwide - is dedicated to helping young Jews become even more fully and intimately aware of Torah and Mitzvos in their everyday experience.

I feel confident that all of you who actively support the various programs of the Rabbinical College consider it a privilege as well as an obligation to be partners in this vital cause. A "Partner" is, of course, much more than a "supporter".

With prayerfull wishes to each and all of you, both materially and spiritually, and

With esteem and blessings of Chag Hageulsh and for a happy and inspiring Chanukah

M. Schneerson

תשמ"ט

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
21st of Kislev, 5749
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
National Founder's Dinner of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and Blessing:

It is particularly fitting that the Dinner event is taking place
on Chanukah.

The Chanukah message speaks to us through the Chanukah lights
that we kindle each night of Chanukah in increasing numbers, with
an added light from the second night on. The Chanukah lights are
required to be lit in a prominent place in the home from which they
can be seen both in the home and outside.

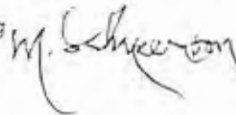
Bearing in mind that the Chanukah lights symbolize the light of
Torah and Mitzvot (Ner Mitzvah v'Torah Or), the message is clear:
spread the light of Yiddishkeit, Torah and Mitzvot in a consistently
growing measure and intensity, both in your home and in the community
at large, including also those who may think themselves "outsiders"
in terms of living Yiddishkeit. I say "may think," because deep
inside, a Jew is always attached to his/her Jewish roots.

This year, moreover, the above message receives an added dimension
from the fact that it is a Jewish Leap Year, with an added month
of 30 days. The underlying reason for this intercalation is to
reconcile the Lunar Year (the basis of our Jewish Calendar) with the
Solar Year (which is by some 11 days longer), so that our Festivals
would occur in their proper season (Pesach in the spring, etc.).
But there is also a symbolic lesson that goes with it: We are given
the ability and opportunity to make up for past deficiencies, and
even more than that - just as the leap year, with an added month
surpasses by many days not only a regular Lunar Year, but also a
Solar Year.

Lastly, but not least, the current year has been designated as
the "Year of the Child" - to increase awareness of the many, many
Jewish children who hardly have any knowledge of their heritage.
We owe it to them, and to Jews of all ages who are relatively young
in terms of Jewish experience, to reach out to them and bring them
closer to Yiddishkeit.

With prayerful wishes to the distinguished honorees, worthy chair-
persons, and all participants for success in all above, as well as
in personal affairs, and for a bright and happy Chanukah.

With esteem and blessing

תשמ"ט

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
13th day of Elul, 5749
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
Thirty-third Annual
National Founders' Dinner of the
Rabbinical College of America
Morristown, N.J.

Greeting and Blessing!

I was pleased to informed Of the forthcoming Annual National Founders' Dinner. May G-d grant that it should be blessed with Hatzlocho.

It is significant that this event is taking place in the auspicious month of Elul, the last month of the outgoing year, which is a time of preparedness for Rosh Hashana and the entire new year.

Historically, the month of Elul dates back to the third ascent of Moshe Rabbeinu on Mount Sinai on Rosh Chodesh Elul for yet another forty days, returning with the second Luchos (stone tablets engraved with the ten Commandments) on the 10th day of Tishrei - the first Yom Kippur. In connection with that occasion, this period was designated by HaShem as a time of special Divine grace and mercy.

It is, therefore, a special Zechus to have a share in this event, and being an active partner in its dedicated activities and programs for the advancement of Yiddishkeit, Torah and Mitzvos of all our fellow Jews - especially at this time of the year, and thereafter.

With prayerful wishes for Hatzlocho in all above, and for a good and sweet year, both materially and spiritually,

With blessing

תש"ן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליוכאוו'יש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
12th day of Sivan, 5750
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
National Founders' Dinner of the
Rabbinical College of America
Morristown, New Jersey

Greeting and Blessing:

I was pleased to be informed of the forthcoming dinner of the Rabbinical College of America which will take place, G-d willing, on Sunday, the 17th of Sivan. I hereby send my heartfelt greeting and blessing to the distinguished honoree, to the chairmen and to all the guests and participants in this outstanding event. May it be G-d's will that this undertaking be crowned with great success in all aspects, both quantitatively and qualitatively.

This year's dinner takes place in the month of Sivan, the month in which we celebrate the festival of Shavuos, the Season of the giving of the Torah. As is known, the event of G-d's giving the Torah is renewed yearly, and moreover, in an even loftier manner than the first time, for "holiness constantly ascends."

We find that Mattan Torah, G-d's giving of the Torah, is closely bound up with the cause of education:

The festival of Shavuos, the season of the giving of the Torah, is the day in which all Jews, young and old, including Moshe Rabbeinu, of blessed memory, were "enrolled" into the discipline of Torah education - on a new and exalted level.

This is in keeping with the explanation of our sages of blessed memory, that when the Torah was given at Mt. Sinai, the Jewish people were like children in school, and G-d, our Father in heaven, taught Torah to the Jewish people, His children, as the Torah states, "You are children to G-d your L-rd."

And though Jews educated their children also before Mattan Torah, as the Torah relates of Avraham Avinu, that "he will instruct his children and his household after him, and they will keep G-d's ways, doing charity and justice," i.e., Avraham educated his

- 2 -

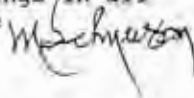
children in the path of Torah and Mitzvos, and indeed, before Mattan Torah the Jewish people had "Yeshivos" in which Jews were instructed in the way of Torah and Mitzvos,

Nevertheless, it could not compare to the education of the Jewish people as this was accomplished through Mattan Torah, for this was an unprecedented and loftier form of education, unparalleled by anything until then, inasmuch as the instruction at Mattan Torah came from G-d Himself, in all His glory.

Bearing in mind all the above, I am sure that all participants in this annual event, will respond with unique devotion, so as to enable this important educational institution to strengthen and broaden it's vital activities.

G-d will surely bless and grant success to each and every participant and benefactor of this institution, within Klal Yisroel, providing to all their needs, both material and spiritual.

With esteem, and with
blessings for success and
good tidings in all
the above

תשנ"ב

ABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d,
15th Day of Kislev, 5752
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the
35th National Founders' Dinner of the
Rabbinical College of America
Morristown, New Jersey

Greeting and Blessing!

I was pleased to be informed of the forthcoming dinner of the Rabbinical College of America which will take place, G-d willing, on Sunday, the 17th of Kislev. I hereby send my heartfelt greeting and blessing to the distinguished honorees to the chairmen and to all the guests and participants in this outstanding event. May it be G-d's will that this undertaking be crowned with great success in all aspects, both quantitatively and qualitatively.

This year's dinner takes place in the month of Kislev, the month in which we celebrate the festival of Yud-Tes Kislev, commemorating the release from imprisonment of the Alter Rebbe, Rabbi Schneur Zalman of Liadi, the founder of the Lubavitch-Chabad movement, and soon after that the festival of Chanuka, both of which signify and express the concept of religious freedom and education.

All of the above has special significance since the current Jewish year is a **Leap Year**.

The significance of a Leap Year has been explained on previous occasions, as have the practical lessons we can learn from it. We shall here discuss one point that especially relates to this gathering: the subject of "giver" – the sun – and "receiver" – the moon. During a Leap-Year the two meet together, thereby reconciling the difference between the solar year and lunar year, and accomplishing the Divine intention that Pesach always be in the Month of Aviv – springtime.

The main point of this is that, through the mutual effect upon each other, namely the "giver" and "receiver" – the "giver" simultaneously also being a "receiver" and the "receiver" also a "giver" – the two become one, thereby fulfilling the Divine design for both of them, and for the world as a whole.

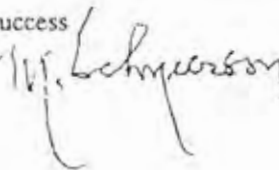
This point is particularly outstanding in regard to educational activities, where the "giving" is primarily from the educator – the teacher – to the one who is being educated – the student. That is why it is especially important that the "giving" be in the fullest possible measure, quantitatively and qualitatively: the Torah and Mitzvos implanted in the child should not be merely by force of habit, but should permeate the child's thoughts, speech and actual deeds so that this is reflected in his daily conduct – in fear of G-d, respect for parents and teachers, improved character traits and so on, so that it be evident – at Yeshiva, at home, at shul and also in the street – that this is a product of an educational activity on high standards of holiness.

In order that the "giving" be even more complete, educators and counselors should bear in mind that they are, at the same time, also "receivers" – and to a tremendous extent, incomparably more than the effort and work they invest in their students. Indeed, who can estimate the merit and reward associated with the sacred work of raising the Almighty's "kinder," children of the Supreme King of Kings, the Holy One, blessed be He?

However, in order that the educational activities be able to fulfill its responsibilities in the best possible way, it has to rely upon yet another class of "givers" – Torah-supporters who understand the value of Torah education and the preciousness of Jewish men, women and children. And, in this connection, there is an added dimension to this year, in that it is a complete and full year (with the most amount of days), which teaches us – reminds us – that one is to accomplish his utmost in good deeds.

And especially being that we find ourselves in the year 5752, in Hebrew ח'תנש"ב, whose Hebrew letters from an acronym כל מכל בכל נלאות שנת תהא שנת ("this will be a year of wonders 'in all things,' 'by all things,' with 'all things,') G-d Almighty will surely grant all of you a wondrous year of goodness in all matters material and spiritual.

With esteem and with blessings for success
and for good tidings in all the above,

מוענה הרבי לסב הכלה
הרה"ח ר' ניסן שי' מאנגעל

מענה נדיר משנת תשל"א, רשום בכתב יד קודש כ"ק אדמו"ר על מכתב סב הכלה, הרב ניסן שי מאנגעל, בו מתייחס כ"ק אדמו"ר להצעת הכותב לאפשרות אמירת הסבר על השואה. במענה זה נמצאים עניינים מחודשים (בתחומים שונים) שאינם ידועים ממקור אחר, כדלהלן:

מראי מקומות לשו"ע רבינו הזקן

את הספרה 1 - שלכאורה הפירוש בזה, שהמענה הראשון במכתב זה הוא חיובי.

ואכן, בשנת תשל"ג נדפס בפני עצמו קונטרס "מראי מקומות וצינונים לשלחן ערוך אדמו"ר הזקן הלכות רבית והלכות עיסקא".

בתחילת המכתב תיאר הכותב לפני הרבי הצעה שקיבל להוציא לאור את המראי מקומות להלכות רבית בשו"ע אדמו"ר הזקן, כדי שתלמידי הישיבות, שהתחילו באותה תקופה ללמוד בפרק 'איזהו נשך', יוכלו ללמוד בשו"ע ר בעיון. ליד המילים "האם נכון להוציא המ"מ בקונ"ב בפ"ע" - ציין הרבי

בטלו השמדות ולא יהיו עוד

זמנו של האר"י ז"ל בשל"ג, שנפטר, אמר בפירושו שבזמנו דוקא בטלו השמדות שהיה בכל משך הזמן הזה, ערך ת"ק שנה. וכל אותן שקידשו השם, אלפים ורבות בכל דור, כמבואר בס' שבט יהודה, מכל פרטי השמדות שהיה בכל שנה בזמן ת"ק שנה הנ"ל בצרפת דוקא, הכל היה מנשמות שהיו בזמן בהמ"ק ראשון, ועיקר התיקון היה לפי שהיו מוסיפים יניקה לע"ז, כתרין דקליפה, ע"כ התיקון היה במס"ג על קה"ש באמונה פשוטה, שהיא נגד סברת שכל האנושי דפלוסופים אחר כל החקירה, והיו כולם פלוסופים גדולים לחקור באלקות, שזהו נגד הע"ז, שלא יאמין רק בחקירת שכלו, ויתלוצץ מכל ע"ז, וימאסו בה.

ואמנם בה' אחד, גם אחר החקירה בקדמות וכיצא, מסרו נפשם על קה"ש. נמצא שהיה התיקון במקום הצריך, שאין לך תיקון מעובד ע"ז שנעשה פלוסוף ומסר נפשו על קה"ש וד"ל, וכולם מסרו נפשם.

וכידוע גם האבן עזרא וכיצא בו מסרו נפשם על קה"ש, וכולם היו צדיקים מופלגים. אך בזמן האר"י ז"ל שהיה מבחל התיקון, ונגלה אליו חכמת הקבלה האמיתית, בטלו השמדות ולא יהיה עוד כו' ד"ל.

אח"כ ציטט הכותב בקיצור מדברי אדמו"ר האמצעי בשער התשובה (עמוד ה'), שכתב בשם האריז"ל כי "בטלו השמדות ולא יהי עוד" (בקשר לשאלה איך היו אח"כ עוד השמדות, ובפרט השואה, כדלהלן).

ליד ציון דברי אדמו"ר האמצעי הואיל רבינו לרשום (וסומן במס' 2): בנוגע ל(גלגול) דור דביהמ"ק הא' וזלה"ק של אדמו"ר האמצעי שם (ה, א) - מובא בפענוח הר"ת ובתוספת הדגשות וסימני פיסוק:

כמו שהיה בזמן בהמ"ק ראשון שהיו עובדים את ה' ולא פרקו עול מלכותי שמים רק בדבר עבודה זרה פרקו עול מאד, והיה להם בזה לבד תאוה נפלאה, עד שלא נשאר רק שבעת אלפים שלא כרעו לבעל בימי אחאב, וכל המלכים שעבדו ע"ז היו אנשים גדולים, ורק בעון פלילי דע"ז דבקו בו, ולא היה לכל הדורות הללו, שהיו נשמות גבוהות, עליו ותקון, עד בזמן הפלוסופים שבזמן רש"י והרמב"ם עד האר"י ז"ל, שזה ה' משנת גזרת תתנ"ו שבימי רש"י עד גירוש פורטגאל בזמן רנ"ב, עד שבא

מאמינים בסוד הגלגולים

משה רבינו געפרעגט ביים אויבערשטן "מפני מה וכו' צדיק ורע לו"? כנ"ל, איז דאך פאראן אַ המשך אין חיי עוה"ב, עס איז אַ יום שכולו ארוך וכו', און דארט קען דאך זיין באין ערוך העכעה, און עס קען צוקומען באין ערוך לגבי דעם היזק וואס עס איז געווען לפני זה, און דערצו דארף מען דאך ניט אנקומען צו אמונה, און ניט צו אמונה פון אַ פאנאטיקער וואָס ווייס ניט פון גאַנצן ענין פון וועלט, נאָר מיט שכל קען מען דאָס פאַרשטיין.

מוז מען זאָגן אז באמת איז דאס יאָ אַ טענה. און דערפאר גופא זאגט מען אז מ'דארף ניט מצדיק זיין דעם אויבערשטן, אעפ"י אז לכאורה איז דא אַ הסבר אין דעם" [

על שאלת הכותב בקשר להסבר שאמר בהרצאתו, "האם כל הנ"ל נכון הוא?" - מחק הרבי את סימני השאלה וכתב (סומן במס' 4): בכלל (ראה ש' זוהר - שם ולב"מ קז, א)

בהמשך תיאר הכותב לפני הרבי שהוא (כמי שבעצמו היה במחנה ההשמדה אושוויץ ובחסדי ה' ניצל) נתבקש להגיע לאחת האוניברסיטאות, להרצות בנושא השואה והקושיות על זה. בהרצאה שנשא אמר שקושיות כגון אלו אפשר להבין רק ע"פ "סוד הגלגולים", ובסיום תיאורו כתב, "ב"ה נתקבל זה אצלם".

הרבי הואיל לענות (סומן במס' 3) בטעם זה שהענין נתקבל אצלם: כיון שמאמינים בסוד הגלגולים (המילים "סוד הגלגולים" סומנו בדברי הכותב), ועפ"ז צ"ל שבכל דור השואה לא היתה אף נשמה חדשה אחת! כן יוקשה מיסורי אדה"ז. ועוד. ולכן לא הזכרתי זה (אף שרמזתי בהזכירי שאלת משה - ברכות ז, א) (ראה שערי זוהר לשם) - ושע"פ שכל - נמצאת הנשמה גם קודם לידת פ'.

[ראה שיחת ש"פ בראשית (ב) תשל"א (שיחו"ק תשל"א ח"א ע' 158): "לפי זה איז אבער ניט פארשטאנדיק; וואָס איז די קשיא פון "מדוע דרך רשעים צלחה"? און פארוואס האָט

תעמולה לטובת "קאלעדזש"?

תוך כדי שהוא מעיר על הביטוי "פעטיש" [אמונה תפלה] שנמצא במכתבו של הפרופסור בקשר לענייני אמונה, שדווקא אותו פרופסור הוא העושה "פעטיש" מלימוד באוניברסיטה...

"ת"ח על המצו"ב. קראתי. להחזיר. בנוגע למכ"ר. שי: לפלא גדול שאינו מרגיש שעושה (ובהתלהבות) פעטיש... מלימוד בקאלעדזש".

בסוף המענה התייחס כ"ק אדמו"ר (המענה סומן במס' 5) למכתב שהכניס אליו סב הכלה באותה הזדמנות, והוא מפרופסור מפורסם (שימש כראש מחלקה באוניברסיטה ב.ג.) אשר לסב הכלה היה שקלא וטריא ארוכה עמו בנושאים שונים של אמונה ומדע. הרבי הורה להחזיר את המכתב לסב הכלה.

צריך עיון גדול

כיום תורה ומצוות - דבר שנמנע כיום מהקדושים שנספו באושוויץ וכו' - היא השלמה החסרון!

החידוש במענה שלפנינו מתבטא, בין היתר, בכך שכ"ק אדמו"ר מסכים **באופן כללי** (בכותבו שההסבר שהציע הכותב נכון **"בכלל"** [ואולי אפשר לדייק בזה, שהסבר זה נכון רק עם הכלל, משא"כ יחידי סגולה בעלי נשמות חדשות, כדלהלן]) עם ההסבר המנסה לתלות הטעם ב"סוד הגלגולים", ומציין שהמאמינים בזה יכולים לקבלו, ועוד זאת שכ"ק אדמו"ר מגלה שלהסבר זה רמז בדבריו ("**שרמזתיו בהזכירי**") בהתוועדות! אלא שעדיין ישנם עניינים המקשים על ההסבר, מצד בעלי נשמות חדשות וכו'.

*

בהתוועדות ש"ק פ' פינחס תשל"ח דיבר כ"ק אדמו"ר אודות השואה, ובתוך הדברים הזכיר שמעולם לא היו השמדות כאלו, ואז הוסיף ואמר **שצריך עיון גדול** לתרץ את המובא בשם האריז"ל (ובשערי תשובה לאדמו"ר האמצעי) על ביטול השמדות בזמנו ושלא יהיו עוד. זאת על אף שכאמור, כחמש שנים קודם לכן כתב כ"ק אדמו"ר ש"בכלל" נכון ההסבר המוצע ע"ד "סוד הגלגולים".

לכללות הנושא יש לציין גם לאגרות קודש ח"י ע' קסט. מענה [משנת תשל"ט] הנדפס בהוספות לקוטי שיחות חל"ח ע' 183. ספר השיחות תנש"א ע' 233 ואילך ובהערה 161.

נשמות החדשות

נצרך במיוחד עבור גילוי חסידות חב"ד, שיש בה חידוש מיוחד לגבי חסידות הכללית), מציין בהערה, "וראה לקו"ת שה"ש (ג, א) בפירוש ענין נשמות חדשות. וש"נ". וכך מובא בלקו"ת שם: "ולעת"ל יומשכו נשמות חדשות שלמעלה גם ממדרגת יחידה שבאדה"ר כמבואר בספר הגלגולים ר"פ שביעי וז"ל ודע כי יש שני מיני נשמות, א' אותן שנכללו באדה"ר, ב' הם אותם שלא נכללו באדה"ר ואלו הנשמות הם יותר גבוהים ומעולים מכל הנשמות שנכללו באדה"ר...".

ובזה מתחדד עוד יותר החידוש בדברי כ"ק אדמו"ר במענה הנ"ל, מהם נראה שאי אפשר לקבל "שבכל דור השואה לא הייתה אף נשמה חדשה אחת!"

על יחודו של תוכן מענה זה ניתן לעמוד רק לאחר העיון בכל אגרות הקודש, רשימות מהתוועדות ויחידויות מהרבי במהלך השנים, בהם התייחס לנושא השואה. את תמצית השקפתו של כ"ק אדמו"ר בנושא זה ניתן לנסות ולהגדיר במשפט שהביאו חז"ל (חגיגה יג, א - "שכן כתוב בספר בן סירא"), "במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור.. אין לך עסק בנסתרות".

כאמור, במשנת רבינו נמצא עיסוק בנושא השואה באופן שיש לעיין בו היטב, כך שהמובא להלן אינו אלא בבחינת נקודות:

- דווקא לאדם המאמין באמונה שלימה יש מקום לומר **איני מבין**, ומותר לו לטעון בתוקף "למה עשה ה' ככה". ובשאלת פתרון השואה אמר כ"ק אדמו"ר: **גם אצלי ישנה הקושיא**, אך ברור ש"לא תקום פעמים צרה".
- ספר איוב, שבו יותר מארבעים פרקים מיוסד כולו על קושיית "השופט כל הארץ לא יעשה משפט". ידועה שאלת משה רבינו "למה הרעות", ואף ירמ' הנביא שאל "מדוע דרך רשעים צלחה". הרבי הרי"צ אמר (הובא באג"ק רבינו חיו"ד ע' ככד-ה, ועוד) - במענה לאחד שרצה להצדיק בטעם וכו' - שאין צריך להצדיק את הקב"ה, רק לתבוע ממנו להביא את הגאולה.
- **בשר ודם אינו יכול להבין את הקב"ה**, אלא צריך ומצווה להרעיש "ה' יקום דמם".
- דווקא באמצעות השתדלות נמרצת שעוד יהודים יקיימו

עניין נוסף ויחודי שנמצא לפנינו במענה זה, הוא בדברי רבינו אודות הנשמות החדשות.

ידוע שאפילו בדורות הראשונים הנה רוב רובם של הנשמות לא היו נשמות חדשות, דבר שזכו בו רק יחידי סגולה.

הרבי הרי"צ, ברשימותיו ושיחותיו הק' (שיחת ח"י אלול תש"ה - סה"ש ע' 127 ואילך), גילה את המקובל אצלו, רבי מפי רבי, כפי ששמע מורנו המגיד ממעזריטש בשם מורנו הבעש"ט, שקיבל ממורו אחיה השילוני, שנשמת אדמו"ר הזקן הייתה נשמה חדשה.

הרבי, בהביאו (לקוטי שיחות ח"י ע' 251) עניין זה ש"כידוע" הייתה נשמת אדה"ר נשמה חדשה (ומסביר שם שדבר זה

באמור "קץ הימים"
מיוחס לאדמו"ר הצמח צדק

מאמר מופלא זה נדפס בגירסא אחרת ובשינוים רבים בספר
"מגדל עוז" ע' תצב ואילך. העתקה זו נמצאת בארכיונו של
סב הכלה הרב ניסן שי' מאנגעל, ולרגלי שמחת הנשואין מסרו
לדפוס לתועלת הרבים.

קץ הימין

מהאי גאון אלקי אדמו"ר דחסידי חב"ד אשר לו הי' עשר ידות בנגלה ובנסתר, וכמה אלפים מבנ"י הלכו לאור תורתו, כש"ת מוהר"ר מנחם מענדל זצוק"ל.

בפטירתו נמצא באוצר כתיבת ידו הרבים קץ הימין הזה, חתום בפקודתו שלא יפתח עד עשר שנים, ואחרי שעבר הזמן ניתן העתקתו ליח"ס [=ליחידי סגולה], וזקן א' מהם זכה להביאו לירושלים, ועתה נתעורר הרב החכם ר' חיים צבי שניאור-שאן ש"ב אדמו"ר הנ"ל² להדפיסו לזכות רבים מאסירי תקוה המצפים בכליון עינים על גואל צדק שיבוא בב"א.

איתא

בזוהר חדש דכ"א ע"ב³, ר"א ור"ע הוו אזלי באורחא, א"ל ר"ע [ר'] מה ראה הקב"ה שלא ברא את האדם אלא בשישי? א"ל שלא יהי' פ"פ [=פתחון פה] לאדם לאמר שהוא סייע בשום דבר מכל מה שנברא. אזלי עד דהוו אזלי, קם ר"א וגחין ראשי' ושוי ידי' על פומי' ובכי, א"ל ר"ע, ר' למה את בכי? א"ל על דא דשאילתא חיזו חזית וקשי' כולה (מלה), עקיבא עקיבא! מאן יזכי להאי אורכא דגלותא דאתמשך דהא לא יקום ב"נ דעתיך לימטי לענני שמיא עד יומא שתיתאה דהוא אלף שתיתאי ולא (בא שלומותי) [באשלמותי] בר

(כתקוף) [בתוקף] תשובה דהא שלטנא דב"נ ההוא ליתא אלא בשתיתאי, עכ"ל הזהו"ק.

והנה

להבין מאמרי הזוהר חדש שהם סתומים, ראשית, מאין נמצא לר"א החזיון משאלת ר"ע שבזה מרומז אריכות הגלות וביאת משיח צדקינו שלא יוכל להיות אלא באלף השישי, גם לשונו לא באשלמותא⁴, ואף המאמר דהא שולטני דב"נ ליתא אלא באלף שתיתאה, דלשון "דהא" משמעותי' הידוע. גם להבין המדרש פ' בא⁵, וז"ל: מה ראה לומר ליל שמורים, שבו עשה הקב"ה גדולה לצדיקים כשם שעשה לישראל במצרים, ובו הציל לחזקי' ובו הציל לחמו"ע [=לחנני' מישאל ועזרי'] ובו הציל לדניאל בגוב אריות ובו משיח ואל' עתידין להת[ג]

(1) עפ"י מה שנכתב ב"מגדל עז" (ע' תצב"ג), נוסח הכותרת דלהלן נמצאת גם בעותק כתב-היד שהי' ברשותו של רח"ל, כתב-היד הנראה כמוכח להדפסה.

(2) ב"מגדל עז" שם (ע' תצג) הע' 1: נכדו של הרר"מ בן אדמוה"ז. (אודותיו בספר "רבי חיים צבי שניאורסון", ירושלים תשל"ג).

(3) דף י"ט ע"ב.

(4) ב"מגדל עז": גם שאינו לא באשלמתא.

(5) שמו"ר פי"ח, יב.

ק צ ת י ו נ !

מהאי גאון אלקי אדמו"ר דחסידי חב"ד אשר לו הי' עשר ידות בנגלה ובנסתר, וכמה אלפים מבנ"י הלכו לאור תורתו כש"ת מוהר"ר מנחם מענדל זצוק"ל,

בפטירתו נמצא באוצר כתיבת ידו הרבים קץ הימין הזה, חתום בפקודתו שלא יפתח עד עשר שנים, ואחרי שעבר הזמן ניתן העתקתו ליח"ס וזקן א' מהם זכה להביאו לירושלים, ועתה נתעורר הרב החכם ר' חיים צבי שניאור-שאן ש"ב אדמו"ר הנ"ל להדפיסו לזכות רבים מאסירי תקוה המצפים בכליון עינים על גואל צדק שיבוא בב"א,

דל שנא⁶ אתא בוקר וגם לילה, משל לאשה שהלך בעלה למדה"י אמר לה יהי' הסימן הזה בידך בעת שתראה אותן סימנים דע שאני בא וקרוב אני לבוא, כך ישראל מצפין לישועה משעמדה אדום הרשעה על ישראל אמר להם הקב"ה הסימן הזה יהא מסור בידכם באותו יום שעשיתי לכם תשועה ובאותו לילה הוו יודעים שאני גואליכם, וא"ל אל תאמינו, שלא קרבה העת, שנא' אני ה' בעתה אחישנה. והמדרש הזה אינו מובן, ראשית, מהו הראי' שמביא מהפסוק אתא בוקר על ליל שמורים שבו עשה הקב"ה נסים לישראל, ובו יעשה גם לעתיד. גם מה הוסיף במשל שלא ה' מובן הנמשל, ועוד מהו הלשון אני בא וקרוב אני לבוא. גם מהו שאמר באותו יום כו' ובאותו לילה, שאינו מובן באיזה יום. גם מהו הראי' מהפסוק⁷ אני ה' בעתה אחישנה, שלא נאמין, ואיך שייך שלא נאמין בלא הסימן? הלא כל הספרים מלאים מזה שצריך להאמין על הגאולה בכל עת, וכמו שפרשו המפרשים ע"פ⁸ אמר שומר וכו'.

והנה להבין כ"ז באר היטב, גם להבין המאמר הכתוב בדניאל⁸, אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות ושלושים וחמשה, הנה כ' הרמב"ן ז"ל בספרו עהת"ו בפ' בראשית ע"פ⁹ אשר ברא אלקים לעשות, וז"ל, וכלל עוד במלת לעשות שימ"ב [=ששת ימי בראשית], כי ששת ימי בראשית הם כל ימות העולם, כי קיומו של עולם הם ששת אלפים שנה¹⁰, שלכך אמרו¹¹ יומו של הקב"ה אלף שנה, העיר לנו בזה ב' דברים, (א) שכל יום מששת ימי הבריאה מורה על אלף שנה, וקיומו של אלף ההוא, (ב) שקיום העוה"ז לא יותר מששת אלפים שנה כמנין ימי הבריאה ששה ולא יותר. עוד כתיב במאמר הזה, וז"ל, ואז יברא האדם בצלם אלקים, והוא בן דוד הנעשה בצלם אלקים, דכת"י¹² וארו עם ענני שמיא כבר אינש כו'. ונודע לנו בעליל במה דאמר ואז נברא כו' והוא בן דוד כו', שמזמן בריאת אדה"ר בעולם נרמז נשמת משיח צדקינו ובריאתו, ובריאת האדם ה' ביום השישי שהוא מורה

על אלף השישי כו'. והנה איתא בגמ'¹³ והובא בפדר"א¹⁴, וז"ל, בראשונה צבר עפרו ובשני' נעשה גולמו ובשלישית נמתחו איבריו וברביעית נזרקה בו נשמה, וכוונת הגמ' על ה שעות משעות יום השישי. וכבר נודע לנו בזה כי כל יום מששת ימי בראשית מורה על אלף שנה וקיומו, וממילא גם השעות כל שעה מש"ב מעשה הנעשה בו מורה ג"כ על מעשה השנים מהאלף המורה עליו המגיע לכל שעה כפי החשבון.

ומזה הוכיח האברבנאל בס' ישועות משיח¹⁵, שכ' באלף השישי בשעה רביעית בשנים המגיעות לפי חשבון השעות בו בודאי יבא משיח צדקינו. רק חשבוננו עולה לא ליפה, כי הוא מחשב את כל יום השישי ליום שלם, ל"ב שעות, ועולה לפי חשבוננו כל שעה לשלשה ושמונים שנה וארבעה חדשים, ונמצא לפ"ז אף אם יחשוב כל הארבע שעות עולה בידינו שלש מאות ושלשים ושלש שנים וד' חדשים. והנה מלבד מה שכבר עבר הזמן כמה מאות שנים, גם איך אפשר לחשוב יום שלם ל"ב שעות, כי ידוע הוא שנחלק לכ"ד חלקים, ואין

(6) ישע"י כא, יב.
 (7) שם ס, כב.
 (8) יב, יב.
 (9) בראשית ב, ג.
 (10) ר"ה לא, א.
 (11) זח"ב קמה, ב. בר"פ"ח, ב. וראה סנהדרין צז, א.
 (12) דניאל ז, יג (בשינוי).

(13) סנהדרין לח, ב.
 (14) פ"א.
 (15) עיי"ש בחלק הראשון (קעניגסברג תרכ"א יב, ב ואילך).

היום, היינו ת"ק שניים ל"ב שעות. עוד כ' שם באוה"ח פ' פינחס²¹ ע"ל סו"פ²² אלף ות"ק (שנים) [וכיון] שלא זכו יתחיל החשבון מאלף החמישי וחמש מאות מאלף השישי, (ויקויים אני ה' כו'²³) [ומקוים אנו כן] הוא [זה] קץ גלויותינו ויתקיימו כל היעודים הרשומים ויתחילו להתנוצץ ניצוצי גילוי הגאולה בהתחלת חמש מאות הבאים לשלום.

ואף כי [הוא] ז"ל כ' מהתחלת ה' מאות, ולפי דברינו יתבאר מכל המקומות בזה"ח מתשובת ר"א לר"ע, שבריאת האדם מורה על ביאת משיח צדקינו, ועפ"י דרך הרמב"ן ז"ל שימ"ב מורה להאלפים כו', ומהאברבנאל מחשבון השעות, מבואר היטב שחוץ הת"ק שנים שיתעכב הגאולה ככ"ה שנים, עד התחלת הזמן, ובאמת כבר עברו השנים האלו בדאבון ועקתין בישין, וזהו כדר"א ממש, אעפ"כ לא נדחו דברי האוה"ח ז"ל, כי נשמר בדבריו הקדושים ובמתק לשונו שכתב ויתחילו ניצוצי גילוי הגאולה כו', וזה ה' לנו באמת בתחילת הת"ק הנ"ל התנוצצות הבעש"ט ז"ל²⁴ וחביריו דילי אשר נפוצו מעיינות חכמתם אורות הקדושים כזוהר הרקיע מזהירים אשר האירו לנו דרך ישכון אור הוי' ומלאו חכמים ונבונים כמ"ש²⁵ ומלאה הארץ דעה את הוי', וזהו ניצוץ גילוי אורו של משיח צדקינו, וכמו שהובא בס' כש"ט²⁶ ששאל בעש"ט בהיכל משיח לאל"י אימתי קאתי מר, א"ל לכשיפוצו מעיינות חכמתך חוצה, וד"ל.

ובביאור הזה מבואר ויתבאר לנו שאין הלילה עולה לשום חשבון, וגם יתחלק שם השחר והבוקר, כדאיתא בזה"ק פ' משפטים דקי"ט ע"ב, וז"ל, ותרין דרגין אינון בוקר ושחר, ועלייהו אתמר²⁷ נעימות בימינך נצח, בוקר דאברהם דא חסד דא סליק יתיר ביומא דפורקנא, אבל שחר אקדים ליומא דפורקנא, עכ"ל, וכמאמר הכתוב בשמואל ב' כ"ג בוקר לא עבות, פי' בוקר הזה אין לו שחרות רק אור, וכאור בוקר יזרח שמש, גם הפסוק שקודם לזה נאמר נאום הגבר הוקם על משיח אלקי יעקב, שפירשו

לחשוב הלילה בחשבון, כדאיתא בזה"ק שמות ד"ט ע"ב מאמר המתחיל עשר שבטין אלף שנין תרין שבטין מאתן שנין שראו דמעין למנפל בכה תבכה בלילה¹⁶, ומבואר שם בזה"ק שאין הלילה בחשבון, גם בזה"ק משפטים דקי"ט ע"ב, וגם פ' פינחס (דרמ"ג) [דרי"ג] ע"א, וגם מכמה מקומות בזה"ק אשר יבא לקמן במאמרינו בלשונם הק' באריכות.

עוד מצאנו אומן לדברינו בס' אור החיים פ' צו ע"פ¹⁷ על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר, ז"ל באריכות, ודרך רמז תרמוז כל הפ' על גלות האחרון שאנו בו לנחמינו מעצבון ידינו ונפשנו כו'. עוד כ' שם, וז"ל, עד מתי יהי ישראל בגדר דברים אלו כל הלילה שהוא זמן גלות המדומה ללילה, שומר מה מלילה¹⁸, וכן בפ"י¹⁹ לינו פה הלילה, דרשו חז"ל²⁰ על הגלות עד הבוקר שהוא זמן משיח (שיריק עלינו כבודו) ואתא בוקר, והזמן הזה יהי אחר עבור ת"ק לאלף השישי כו', וזה שכל ת"ק ראשונים מדת לילה ות"ק שנים מדת יום כו', עכ"ל. נמצא שאין לחשוב הלילה בחשבון רק צריכים לחלק

(21) כו, יט.
(22) = עיין לשונו [ב] סוף [ה] הפסוק שם. ואולי צ"ל: על סוף הפסוק (כו, כב).
(23) כ"ה גם במגדל-עוז, ותוקן בחצ"ר ע"פ ל' האוה"ח.
(24) ראה מגדל-עוז על תפו הע' 31.
(25) ישע"י יא, ט (בשינוי).
(26) בתחילתו.
(27) תהלים טז, יא.

(16) איכה א, ב.
(17) ו, ב.
(18) ישע"י כא, יא.
(19) רות ג, יג (בשינוי).
(20) רות רבה פ"ו, ד. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א.

כל המפרשים שזהו קאי על גאולה העתידה, הרי קודם לגאולה בוקר ושמשי, וכמאמר הכ"ח²⁸ ויזרח לו השמש כמשמעו. וזהו ג"כ מזוה"ק פ' וישלח דק"ע ע"ב, וז"ל, כיון דאסתלק צפרא דהא לא כתיב כי בא המחר רק כי עלה השחר, דהא בזמנא כי בא השחר כדין אתתקף ההוא ממנא ואכיש לי' ליעקב בגין למיהב תקיפו לא יתקפא לעשו, היינו עשו שהוא מסט' דיצחק, כמו שיתבאר אצל הזכירות, וכד סליק האי אוכמא דשחר ואתחזיאת נהורא ואתתקף יעקב דהא כדין מטו זמנא לאתנהרא מה כתיב ויזרח לו השמש כו' עד ויעקב שולטנתי' ביממא, וכמאמר הזוה"ק והגמ"ק²⁹ שופר' דייעקב מעין שופר' דאדה"ר, כמו שאדה"ר נברא ביום השישי כך שלטנתי' דיעקב באלף השישי. ופי' דבריו כך הם, דהא בזמנא כי בא השחר כדין אתתקף ההוא ממנא ואכיש לי' ליעקב, ר"ל כשיגיע אותן השנים המרומזים לעלות השחר בעת ההוא מתרבין צרות וגזירות על ישראל, וכד סליק האי אוכמא ואתחזית נהורא, וכאשר יעבור הזמן ההוא ויבא הזמן המכונה בשם נהורא ואתתקף יעקב דהא היינו כו' מטי זמנא לאתנהרא. הרי מבואר מדברי הזוה"ק וממאמר הכתובים שאין לחשוב זמן הבוקר ההוא מרמז על הגאולה העתידה עד אשר יעבור זמן השחר, וממילא שאין לחשוב זמן (אותם) הלילה שהם ת"ק שנים הראשונים מאלף השישי המרומזים על שעות הלילה שאין לחשוב אותם על זמן הגאולה, וזמן השחר הוא ג' שעות אחר הלילה, כמשת"י [=כמו שתירגם יונתן ב"ע ע"פ³⁰ השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה, וז"ל, שמשא עברית יומא אפיק על ארעא בסוף תלת שעין, עכ"ל. עוד בפ' בשלח ע"פ³¹ וילקטו אותו בבוקר בבוקר תרגם ג"כ בזה"ל עד ארבע שעין, וכן תרגם ג"כ ע"פ כל הלילה עד הבוקר. עוד איתא בזה"ק³² דף ט"ז ע"א, ז"ל, והאי ארז כההוא אתר עילאה ישגה, ודא בגלותא בתראה בהאי ארז דאתעכב לסלקא, ובעידנא דסליק (דע) [עד] דקאים בקיומא הוא יומא ושירותא דיומא אחרינא עד דעביד צל כל האלף החמישי והתחלת אלף השישי. ומדאמר עד דעביד צל נראה דשנים המתחילין באלף השישי צריכין להיות מכוון עד שעתא דזריחת השמש, כי אין צל בלא שמש.

והנה צריך לדעת ששני בוקרים נחשבים לדעת

הזוהר, בוקר דאברהם ובוקר דיוסף, בוקר דאברהם נאמ'³³ וישכם אברהם בבוקר כו', ופי' הזוהר³⁴ וישכם לפורקנא, ובבוקר דיוסף היינו בזמן זכירת דאברהם שהוא מדת האה' והחסד, ובח' זו היא בח' יו"ד כמו שאבאר לקמן, ובאלף השישי שהוא מדת יוסף³⁵ [יסוד], וזהו שאמרו המקובלים³⁶ שהחסד מתגלה בפום אימא, ר"ל שאור חסד בוקר דאברהם מתגלה בבוקר דיוסף שהוא הגאולה באלף השישי, וכמאמר הזוהר פ' פינחס דרמ"ג ע"א, וז"ל, מאן שחר דא צלות(י)א דערבית דשיעורי' עד בוקר דאברהם דאיהו ארבע שעות. עוד שם בזה"ק, וז"ל, וישכם אברהם בבוקר, בריש שתא קדמאה בסוף השחר דאיהו נצח יעקב, ר"ל שעה רביעית אחר זמן הלילה, ופי' בס' הזוהר פ' פינחס דרמ"ט ע"א, וז"ל, וכד ייתי צפרא דקרי שחר אתי לה אתילה חבלים דגלותא, ר"ל צרות רבות וגזירות ר"ל, כיון דאתי שמשא כחוח [=כל חד וחד] יתכנס לאתרי', הה"ד תזרח השמש יאספון. נמצא

33) וירא כב, ג.

34) ראה זח"א קיח, ב.

35) לקו"ת להאריז"ל פ' ויצא ופ' ויחי. ועוד.

36) עיין זח"ג קמב, א: וכיון דאתגלייא יו"ד, פומיה דאמה, אתגלי חסד עלאה. והאי אמה חסד הוא, דאתקרי ותלי (נ"א והאי חסד הוא תלי) בהאי פום אמה. ולא אקרי חסד עד דאתגלייא יו"ד דפום אמה. יונת אלם לרמ"ע מפאנו פס"ה. ספרא דצניעותא פ"ג. ובכ"מ - בכתי"י שנדפס במגדל-יעוז הי' כתוב "בפנים אימא", והעיר על זה: לא מצאתי מקורו.

28) וישלח לב, א.

29) זח"א לה, ב. ובכ"מ. ב"מ פד, א.

30) וירא יט, כג.

31) טז, כא.

32) ח"ג פ' ויקרא.

לאנרהא, שיגיע עת המרומוז על הגאולה, הגיע זמנו לומר שירה שזהו תיקונו. הנה בארנו שהגאולה העתידה להיות ב"ב תהי' בשעה רביעית מהיום אחר ת"ק שנה שהם מרומזים על שעות הלילה, כמאמר הזה"ק אלו יתמשך ר"ל יתעכבו בגלות, ואחר קכ"ה שנים המרומזים לשלשה שעות השחר, ובשעה רביעית היינו משנת תרכ"ה עד תרס"ו שהוא שעה רביעית, כי לפי החשבון עולה לשעה ארבעים וא' שנה ושמונה חדשים, אז הוא זמן הגאולה. וזהו מאמר הכתוב⁴¹ ותסר בגדי אלמנותה, תיבת ותסר בגדי תרס"ו, אז תסיר בגדי אלמנותה, ר"ל ממשלת השיעבוד⁴².

ובזה נתיישב מאמר הכתוב בדניאל אשרי המחכה ויגיע לימים אלף [ו]שלש מאות [ו]שלשים וחמשה, ולדברינו פירושו כך, אלף, היינו השביעי ושלש מאות ושלשים וחמשה מאלף השישי, שכל זה יהי' חירות בלי שעבוד מלכות. ופ"ה הכ' לימים, היינו ימים שישארו אחר הגאולה. וזהו מאמה"כ [=מאמר הכתוב] בפ' משפטים⁴³ ואם שלש אלה גימט' תרס"ו לא יעשה לה, ר"ל שאם ישראל לא יעשו תשובה עד תרס"ו, אז יוצאה חנם אין כסף, ר"ל אף אם לא יעשו תשובה ולא יכספו לגאולה (הג"ה, וכמו דאיתא בגמ' דסנהדרין דצ"ז ע"ב ע"פ⁴⁴ חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, ר"ל חנם נמכרתם בע"ז [בעכו"ם] ולא בכסף תגאלו בלא תשובה ומע"ט, כמבואר בזה"ק דק"ג⁴⁵ קץ אית' בכל דרא ודרא, אבל קץ וזמן דתלי קב"ה לא תלי בזכוון כו', וכמאמר הגמ'⁴⁶ אסתר מה"ת מנין שנ' ונאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שמלת אסתר עם הכולל עולה תרס"ו, זהו שהגאולה תהי' אז. וזהו שהמגילה נק' מגילת אסתר, ר"ל התגלות אור שכינת עוזו שהוא עתה בהסתר מפני הנס שנעשה שיצאנו מאפילה לאורה, וזהו הופעת אור השכינה, ולכן קראוהו בשם זה. ובזה יובן הג[מ']⁴⁸ כל המועדין בטלין לבד חנוכה ופורים, שנ'⁴⁹ וזכרם לא יסוף מזרעם, ר"ל שכל הבחי' יהי' בטלין ברוב הארת האור, אבל האור

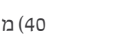

לפי זה שהגאולה העתידה להיות ב"ב [=במהרה בימינו] לא יוכל להיות בלילה ולא בעת השחר, אלא ביום דוקא, עת זריחת השמש, ובשעה רביעית דוקא, ובאלף השישי, ביום שנברא בו אדה"ר, ובשעה אשר נזרקה בו נשמה, שזהו עיקר הרמז על נשמת משיח צדקינו.

ועפ"ז יובן ג"כ מה שתרגם יונתן בן עוזיאל ע"פ³⁷ שלחני כי עלה השחר, מיומא דאיברא עלמא לא מטא זמנא לשבחה [אלהין] הדא זמנא, ולכאורה פלא גדול מפני מה לא אמר שירה עד היום הזה, וביום הזה דוקא הגיע זמנו לומר שירה. ולדברינו שמאמר הזה מראה לנו עת גאולתינו, כידוע שהמלאך הזה הוא שרו של עשו³⁸ והוא בעצמו הס"ם, וכבר נודע מספרי הקבלה שהשירה שהמלאכים אומרים זהו תיקונם³⁹, וגם זה נודע מטה"ק אשר בעת תיקון הגמור היינו אחר ביאת משיח צדקינו ב"ב יתגלו ויתקנו כל העולמו' והמלאכים ג"כ, והמלאך הזה ג"כ יתוקן, והיינו שיבטל ממנו אות "מ" וישאר "ס" שהוא מע"ב שמות הקדושים⁴⁰, ולכן עד העת אשר ישלוט יעקב לא יוכל לומר שירה, אבל כד מטי זמנא

(41) וישב לח, יד.
 (42) ע"ד הקץ דשנת תרס"ו - ראה מגדל-יעוז ע' תצא הע' 38.
 (43) כא, יא.
 (44) ישע"י נב, ג.
 (45) הוא בתיקוני ז"ח קנ, א. (קטו, א בדפוס ליוורנו).
 (46) חולין קלט, ב.
 (47) וילך לא, יח.
 (48) ראה ירושלמי תענית פ"ב הי"ב. מגילה פ"א ה"ה. מדרש משלי ט, ב.
 (49) אסתר ט, כח.

(37) וישלח לב, כז.
 (38) פרש"י עה"פ שם, כה, לה, י (מב"ר פע"ז, ג). וראה מכות יב, א פרש"י ד"ה שרו של אדום - ס"מ.
 (39) ראה תו"א מקץ לו, א. אוה"ת בראשית ח"ה תתקד, א.
 (40) מובא בשם הבעש"ט בס' תולדות יעקב יוסף פ' קדושים. ועוד.

המתגלה בפורים לא יהי' בטל, כידוע בשה"ק⁵⁰ אשר נס דחנוכה ופורים הם התנוצצות מאור שלעתיד, כי הניסים הללו היו בזמן שיעבוד מלכיות, נמצא כי (מ)הארה [הזן] הוא שיהי' א"ה בזמן הגאולה.

והנה נבוא לבאר באיזה שעות מן השעות תוכל להיות הגאולה בב"א. הנה איתא בזה"ק⁵¹ פ' לך לך בברית בין הבתרים ע"פ⁵² והנה אימה חשיכה גדולה נופלת כו', תרגם יונתן ב"ע וגם הגמ'⁵³ הראהו ארבע מלכיות קיימין ומשעבדין להו לבניו כו', ר"ל שהקב"ה הראה לאאע"ה השיעבוד של כל הענין מד' מלכיות. ולכאורה יקשה מדוע לא מצינו שהראה לו הקב"ה עת הגאולה. ונראה בזה שהקב"ה רמז לאאע"ה עת גאולתם ג"כ, הלא ראינו שבעת שכרת הברית עם אאע"ה הבטיחו לתת לזרעו ארץ עשר עממין⁵⁴ ועדיין לא נתן להם רק ארץ ז' עממין, ומוכח מזה שארץ ג' עממין הבטיחו על העתיד⁵⁵. אך להבין את זאת למה לא נתן להם תיכף אחר יצ"מ גם ארץ ג' עממין ג"כ, אך להבין את זאת נבין ג"כ מה שלכאורה יקשה למה יצאו ממצרים קודם הגזירה של ת' שנה שלא נתעכבו רק רד"ו שנה כידוע⁵⁶.

ולהבין כ"ז נקדים מה דאיתא בכל שה"ק⁵⁷ אשר מעת שבה"כ נפלו אורות קדושות ונתהוו כל הקליפות, ובעבור זאת נגזרה גזירה על הגלות גלות מצרים וכל הגלו[יו]ת בכדי להעלותם לתקנם, כי הארצות האלו הם תחת ממשלת הקליפות, וכפי עלייתם ותיקונם ע"י ישראל כן היא ירושתם. והנה ידוע⁵⁸ כי בעת גאולת מצרים לא הי' ביכולת שום מלאך ושרף מפני עומק הקליפות להעלותם, רק הקב"ה בכבודו ובעצמו כמ"ש אני ולא מלאך כו'⁵⁹, ובאם שהי' עוד מעט מזעיר בשם לא הי' יכולין לצאת משם שהי' נופלים חלילה בעומקי

הקליפות שהוא שער הנ' של טומאה ר"ל⁶⁰, ולכן מיהר הקב"ה להוציאם קץ שנים קודם הזמן, כי הקץ הללו הם שער הנ' כאשר יתבאר א"ה לקמן, וכדאיתא בזה"ק⁶¹ ע"פ⁶² קץ כל בשר בא לפני, שזהו קיצא דכל בשרא שהוא בחי' מות, ועיי"ש. והנה מפני שלא קבלו התו' עדיין, ואותן ג' ארצות הנ"ל שלא נתנה להם עדיין עד הנה, כי המה (תי') [תחת] ממשלת הקליפות שהוא שער הנו"ן, לא תקנו אותם, לכן לא יכלו לרשת אותם, כמ"ש לעיל שהירושה תלוי בהתיקון, (אותם) [אמנם] לאחר קבלת התו' שניתן לנו מ"ע ומל"ח, יש בכח הזה שאנו מקיימין התו' בזה יכולים לתקן גם הקליפות שער הנו"ן שהוא הקץ שנים הנ"ל. ויוצא לנו מזה שהראה הקב"ה לאאע"ה ג"כ הגאולה האחרונה כיון שהראה לו כל הארצות שיקבלו אחר הגאולה העתידה.

והנה מצינו כשאמר הקב"ה לאאע"ה [ועבדום] ועינו אותם ארבע מאות שנה ואח"כ יצאו ברכוש גדול⁶³

50 בני יששכר כסלו-טבת זמאמר ב' (מהרוקח, מהר"ל, ור"פ מקארעץ) על תנוכה. וראה לקו"ש ח"ג ע' 812.
51 מובא בזח"א רזו, א וליתא שם מעניינו.
52 לך לך טו, יב.
53 ראה תורה שלימה עה"פ אות קל.
54 לך שם, יט-כא.
55 ראה בר"פ מ"ד, כג (ופרשי" עה"פ שם, יט. פ' שופטים יט, ח). ירושלמי קידושין פ"א ה"ח. רמב"ם הל' רוצח פ"ח ה"ד.
56 פדר"א פמ"ח. ב"ר פצ"א. ב. פרשי" עה"פ לך שם, יג. מקץ מב, ב.
57 ראה תו"א וארא נו, ד ואילך. ובכ"מ.
58 ראה זח"א קיז, א-ב. שעמה"צ וטעהמ"צ להרח"ו פ' שמות.
59 הגש"פ פיסקא ויוציאונו.

60 ראה פי' הרמ"ז במק"מ לזח"ב מא, א בשם 'רבותינו ז"ל". פרדס שיי"ג פ"ג. סידור האר"י (רש"ד ור"ק) פיסקא מצה זו. ש"ה פיסקא עבדים היינו מ"צרו המור". אה"ח עה"פ שמות ג, ז-ח. המפרש למכילתא (מובא באוה"ת שמות ע' רצג).
61 זח"ב טב, ב.
62 נח ו, יג.
63 לך לך טו, יג-יד.

של בנימין⁷³, וזהו חופף עליו כל היום, והיינו כל אלף שנה. שזהו שרמזה התו' בפ'⁷⁴ היום בהר ה' יראה, ר"ל שאאע"ה המשיך הקדושה על המקום שיהי' גילוי אור השכינה שם אלף שנים, והיינו יום שלם וד"ל.

ועפ"ז ית' איך רמז בגאולת מצרים גאולה העתידה, הנה גאולת מצרים הי' באלף הג' וגאולה העתידה צריכה להיות באלף השישי, ושלישי ושישי א' הם, כמאמר הכ"ס⁷⁵ יחינו מיומים ביום הג' יקימנו ונחיל' [לפניו, ופירשו כל המפרשים שזה הנבואה נאמרה על העתיד, מהם אמרו על בנין ביהמ"ק ומהם אמרו על תחה"מ⁷⁶, ולדברינו פירושו כך, יחינו מיומים], פי' כשם שהחיית (כ"כ) [בב'] ימים קודם, ר"ל היינו באלף הג', כן ביום הג', היינו אלף השישי, יקימנו ונחיל' לפניו, היינו שיהי' הגאולה ב"ב, כדאיתא בזוה"ק שמות⁷⁷ וא"ו במבטא ב' ווי"ן, (ופי') [הוי"ן] הראשונה מורה על יעקב, והב' על יוסף, שזהו מדת שלישית, וכידוע מדברי המקובלים שגוף וברית (חשבון) [חשובין] חד⁷⁸, וגם כל הספי' נחלקין לשלשה שלשה, ויעקב מדת ת"ת, ויוסף מדת יסוד, ובאות וא"ו אחד הם, הרי שלישי ושישי אחד הם.

ואף שגאולת מצרים הי' בשנת תמ"ח לאלף הג' וגאולה העתידה להיות לדברינו יהי' בשנת תרל"ח אי"ה, מ"מ לפי דברינו שביארנו לעיל שבאמת הי' צריך גאולת מצרים להיות ג"כ בשנת תרל"ח רק שמיהר הקב"ה את הגאולה בקץ שנים קודם הגזירה של ת' שנים, שבאמת שני הגאולות הם בזמן אחד. וכמו שאיתא בזוה"ק⁷⁹ דקצ"א ע"ב, וז"ל, יוסף כד פתר חלמא ואמאי פתר להאי טבא ולהאי בישא, אלא אינון חלמ[ין] עלי[ן] דיוסף הוי, ובגין דידע מלה על עקרא ושרשא דילי' בג"כ [=בגין כך] פתר להון כמה דאצטריך, ולכל חד וחד פתר להון פתרי' לאהדרי' מלה על אתרא, מה כתיב⁸⁰ ויאמר להם יוסף הלא לאלקים פתרונים כו', מ"ט בגין דהכא מבעי' לי למפשר חלמא לפקדי' לקוב"ה פשרא דא בגין

אחר הת' שנה שנגזרה עליהם, וכנראה לנו שברמז הזה רמז לנו ג"כ הגאולה האחרונה, א"כ מוכח מזה שיהי' בזמן אחד, ואיך נרמז בזמן האחד זמן האחר. אך הנה אי' במדר"ב פ' תולדות⁶⁴ ויאמר יעקב מכרה כיום את כו⁶⁵, זבין לי יומא חדא מן דילך, אמר ר' אחא כל מאן דידע לחשוב ימי הגלות כו' נמצא שיום אחד ישב יעקב בשלוה. ולהבין הנ"ל זבין לי יומא חדא מן דילך, וכי ימים הי' לו לעשו ולא ליעקב עד שהי' מוכרח לקנות מאתו יום אחד, גם מה שאמר ר"א כל מי שיודע לחשוב ימי הגלות. אך הנה ע"פ⁶⁶ ויתרוצצו הבנים, שהי' מריבים על נחלת ב' עולמות, ובחר לו יעקב חבל נחלתו את עוה"ב, ועשו בחר לו עוה"ז⁶⁷, וידוע שעוה"ז נברא בוא"ו ימים, נמצא לעשו מגיע ששת אלפים שנה, כל ימי משך העוה"ז, שהוא מרומז לשימ"ב, וליעקב העוה"ב שהוא אלף השביעי, יום השבת, נמצא שאין ליעקב שום חלק כלל בעוה"ז, ומדינא שהבכור נוטל פי שנים⁶⁸, ולזה התחכם יעקב לקנות מעשו את הבכורה ואמר מכרה כיום, ודרש במדרש שקנה ממנו יום אחד, היינו אלף שנה אחד מחלקו, היינו מששת אלפים שנה. וזהו שאמר ר"א כל מי שיודע לחשוב ימי הגלות כו' נמצא שיום [א'] ישב יעקב בשלוה של עשו, והחשבון, הבית הראשון עמד ת"י שנה, וצריכין אנו לנכות מהם י"ב שנה ש(נ)גלה יהויכין קודם לגלות צדקי⁶⁹, נמצא ישב בשלוה בבית ראשון רק שצ"ח שנים, והבית השני עמד ת"כ שנה, ויצא מהם ק"פ שנה שפשטה מלכות על ישראל⁷⁰, נמצא ששיבת שלוה בבית שני הי' רק ר"מ שנים, נמצא ביחד תרל"ח שנים שישבו בשלוה, והיכן הם עוד שס"ב שנים, מוכרחים לומר שתהי' הגאולה העתידה אי"ה אחר כלות שנת תרל"ח הבע"ל⁷¹ לתשלום היום שלם לשיבת יעקב בשלוה בצילו של עשו כו' בעוה"ז.

וזהו שאמר הכתוב⁷² ולבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו [חופף עליו] כל היום, כי המזבח עמד בחלקו

(73) יומא יב, א.

(74) וירא כב, יד.

(75) הושע ו, ב.

(76) ראה תרגום ופרש"י שם.

(77) ראה זח"א קפב, ב. (ומ"ש כאן זהר שמות - עיי"ש סח, א על משה ויוסף).

(78) ראה זח"ג רכג, ב ונצו"ז שם.

(79) ח"א.

(80) וישב מ, ח.

(64) פס"ג, יג.

(65) תולדות כה, לא.

(66) תולדות שם, כב.

(67) ראה פרש"י ויל"ש עה"פ. תו"ש כאן אות פד-פה.

(68) תצא כא, יז.

(69) ראה סדר עולם רבה פכ"ה.

(70) שבת טו, א.

(71) ראה הנסמן במגדל-עוז ע' תצט הע' 68.

(72) ברכה לג, יב.

[ד]איהו קיומא דכולא. ועוד שם בזוה"ק קצ"ב ע"א ע"פ⁸¹ ובגפן שלשה שריגים, וז"ל, אמר יוסף ודאי בשורה (חדוה) בשלימו איהו, מ"ט בגין דהאי גפן על כנ"י אתמר ואתחזי ואתבשר יוסף בהאי כו', ע"ש, וכ"ז מבואר בחיבורים, והנה גפן לפני אלו ישראל שנ⁸² גפן ממצרים תסיע, ובגפן ג' שריגים, משה ואהרן ומרים, והיא כפורחת עלתה ניצה, הפריחה גאולתן של ישראל, הנצה גאולתן הבשילו אשכולות ענבים גפן, שהפריחו מיד, הנצה ענבים מיד בשלו, מכאן קבעו חכמים ד' כוסות של⁸³ פסח, כנגד ד' לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחת⁸⁴, וכנגדן משקה הקב"ה לישראל לעתיד לבא ד' כוסות של ישועה⁸⁵.

ועתה

נבא לבאר שמדברי שניהם נלמד שיוסף נתבשר על גאולת מצרים וענין בית ראשון [ושני] וחורבן וגאולה העתידה, דוק ותשכח באומרו הא ודאי בשורה (ב)[ד]חדוה בשלימו איהו, וידוע שאין שלימות עד אשר יתוקנו כל העולמות וכל הדברים מעוה"ז ג"כ, וכמש"ל, וזה אחר הגאולה העתידה ב"ב. גם ממה שאמר לאהדרא מלה על אתר⁸⁶, נראה שקאי על בנין בית המקדש העתיד להיות, שמלת לאהדרא משמע שכבר ה' נחרב והוא מהדר אותה. גם ממה שאמר אינון חלמא עלי['] דיוסף כו', ר"ל על מדה השישית שהוא יום השישי. ומדברי המדרש ג"כ מבואר שמפרש מגאולת מצרים ומגאולה העתידה באומרו גפן ממצרים תסיע, ושלשה שריגים משה אהרן ומרים, וד' כוסות של גאולה של פסח, וד' כוסות של ישועה לע"ל הכל ממוצא אחד. וזהו שלא התחיל מהגפן שהוא תחילת החלום והתחיל משלשה שריגים, לרמז על שלשה בתי מקדשים.

נמצא

לפ"ז מוכרח שגאולת מצרים וגאולה העתידה הכל דבר א' הם ממש, רק שגאולת מצרים היתה בשנת תמ"ח לאלף השלישי, ובכדי שלא תטעה לאמר ג"כ שהגאולה העתידה להיות ב"ב תהי' ג"כ בשנת תמ"ח, לזה רמז לנו הכתוב שלשת באות תי"ו, ולא אמר שלש, שתדע לחשוב גאולת מצרים משנת כלות הת' שנים

של הגזירה, וכמאמר הזוהר⁸⁶ ביומא שתיתאה כד ייתא משיחא, דיומא דקוב"ה אלף שנים, אע"ג דכנס" חלקא דידה יומא רביעאה, אזלי וארמיזת ליומא שתיתאה למהוי סמיכא לבעלה ליומא דאקרי צדיק, יומא דשבתא, לתקנא לי' פתורא כו'. הרי לך ג"כ רמז כמו שהי' במצרים שהאיר גילוי שכינתו במצרים ביום הג' שקראו המקובלים בשם בעלה, ומזה מוכח כדברינו, וכמאמר הזו"ח⁸⁷ דק"ד יג"ל פז"ק דא איהו צדיק, אלף שתיתאה, דבי' קוב"ה יגל[']ה (הדין) [פדיון] זר"ע קדושים"ם, [דאיהו יסוד עלמין], איהו סוד דקץ דפורקנא [כו'] ואיהו ק"ץ דדליג מן⁸⁸ ד' מאות שנה דהוו עתידין לאשתעבדא במצרים, הרי⁸⁹ נראה כדברינו ממש, ואמרו ואיהו סוד דקץ דפורקנא, ר"ל שזרע קדושים הם פדוים מקץ, ר"ל מקליפת שער הנו", וגם רמז שהקץ הללו הם בזמן הגאולה העתידה באמרו ואיהו קץ דדליג מן ד' מאות שנה דהוו עתידין לאשתעבדא במצרים. הורה

86) ראה זח"א קטו, ב. ח"ב יז, א.
 87) בתיקונים (צח, סע"ד).
 88) בתקו"ח שם: מן מאה שנין, ובנצ"ז שם: שלא היו רק רד"ו ודליג ק"ץ.
 89) מכאן ועד תיבות "להשתעבד במצרים" - חסר במגדל-יעוז

81) וישב שם, י.
 82) תהלים פ, ט.
 83) מכאן ועד תיבות "של ישועה" - חסר במגדל-יעוז.
 84) ואראו, ו, רז.
 85) ירושלמי פסחים פ"ה ה"א, ב"ר פפ"ח, ה. שמו"ר פ"ו, ד. ועוד.

באותו זמן אשר תראו הסימן דעו שאני בא ואני קרוב לבוא, פי' הסימן הזה שאני בא כבר שהיא גאולת מצרים, וקרוב אני לבא בגאולה העתידה. ואח"כ אמר הנמשל, כך ישראל משעמדה עליה מלכות הרשעה אמר להם הקב"ה באותו יום שעשיתי לכם בו תשועה, ר"ל האלף שהי' בו גאולת מצרים ובאותו לילה של פסח שנה של יצ"מ, והיינו באותו שנה שהיתה בו גאולת מצרים שהוא ליל שמורים שממתנת על ניסים העתידות, דעו שאני בא וגואלכם. וזה [ו] שאמר ואם לאו אל תאמינו כי לא קרבה, ר"ל שבלא זה אל תאמינו שיהי' הגאולה שהוא קץ וזמן דשווי קוב"ה שהוא אף בלא תשובה ומע"ט, וכמו שפי' לעיל ע"פ ואם שלש אלה וכו', ויצאה חנם כו'. אבל הגאולה שהוא תלוי בזכוון⁹³, עליו אנו צריכים לקוות כל יום וכל רגע. וזהו שמביא ראי' מפסוק אני ה' בעתה אחישנה, ר"ל שגאולה הזאת תהי' דוקא בעתה, ולא כגאולת מצרים שמהר ה' קץ שנים קודם הזמן מטעם שנתבאר לעיל, וגאולה (הי') [הזאת] תהי' דוקא בעתה, והיינו בשנת תרל"ח הבע"ל. וזהו כדברינו ממש הנ"ל שגאולת מצרים וגאולה העתידה להיות זמן אחד להם וזה שאמר הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁹⁴, להבא משמע וד"ל.

ולפי כל הדברים האלו, וגם בהצעה הזאת ית' ג"כ הפסוקים בדניאל, וז"ל, עד מתי החזון התמיד והפשע שומם [תת] וקודש וצבא מרמס, ויאמר אלי עד ערב בוקר אלפים ושלוש מאות ונצדק קודש⁹⁵, ואח"כ כשביקש דניאל בינה והושיבו לו כו' לעת קץ החזון⁹⁶, ואח"כ אמר⁹⁷ כי למועד קץ, ומאמרי הכתו' הנ"ל אין להם הבנה וכמה קולמסים נשתברו לפותרם, ולדברינו יובן בטוב טעם, והיינו כי הנבואה נאמרה לדניאל תיכף אחר חורבן ב"ר, שזהו של"ח לאלף הד', כי בשנת תמ"ח לאלף הג' יצאו מארץ מצרים, ות"פ שנים נתעכבו עד בנין הבית, נמצא⁹⁸ נבנה הבית שנת תתקכ"ח לאלף הג', ועמידתו הי' ת"י שנה, ונחרב של"ח באלף הד'. וזהו שאמר הכתוב עד ערב [ו] בוקר, פי' עד שיבא הערב ואח"כ הבוקר שאז יהי' אלפים ושלוש מאות, שהוא עד שנת תרל"ח,

(93) אולי צ"ל "בזכותך".

(94) מיכה ז, טו.

(95) דניאל ח, יג-יד.

(96) שם, יז.

(97) שם, יט.

(98) מכאן ועד תיבות "ועמידתו הי'" - חסר במגדל-יעוז

לנו שזמן אחד לשני הגאולות, היינו של מצרים וגאולה העתידה, וכדמוכח משירת אז ישיר שפירשו כל סה"ק דקאי על העתיד, שמלת אז להבא משמע⁹⁹, ואם לא הי' שייכות גאולת מצרים לגאולה העתידה למה שרו אז את השירה המכונה לגאולה העתידה. וזהו כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל-י⁹⁹, ר"ל כשיגיע הזמן שהוא כעת צאתך מארץ מצרים אז יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל-י⁹².

בקיצור,

הנה נודע מכ"ז שגאולה העתידה להיות ב"ב צריך להיות שנת תרל"ח הבע"ל, והיינו באותו זמן שהי' צריך להיות גאולת מצרים לפי הגזירה של ת' שנה הנ"ל. וזהו שרמז הקב"ה לאאע"ה גאולת מצרים עם גאולה העתידה כו', וגם זהו הזמן דשווי קוב"ה שהוא אפילו בלא תשובה ומע"ט כו'.

ועפ"ז

יובן מאמר הזו"ח הנ"ל משאלת ר"א לר"ע מפני מה לא נברא האדם כו', ומה שייך החזיון לשאלת ר"ע. ולפי דברינו שבריאת אדה"ר רומז על משיח צדקיני נתיישב, כי משאלת ר"ע על בריאת האדם ניכר לנו שביאת המשיח ג"כ אינו יכול להיות רק באלף השישי, ע"ז אמר [חיזו קא] חזית וקשי' מלה מאן יזכה להאי כו' לימטי לענני שמיא, ר"ל מאן יזכה משיחנו כדכתיב וארו עם ענני שמיא עד יומא שתיתאה כו' ולא באשלמותא בר בתוקף תשובה, ר"ל (ששאל) [שאף] שיהי' הגאולה בכל האלף, רק אם יעשו תשובה אז יכולין להביא הגאולה בתחילת האלף, והיינו כדברינו הנ"ל.

ולפי"ז

ית' ג"כ מאמר המדרש, ראשית מה ראה לומר ליל שמורים שבו עשה הקב"ה ניסים לישראל ובו יעשה ג"כ לעתיד, והיינו כי המדרש מפרש ליל שמורים לשון המתנה, ר"ל שהלילה הזה ממתנת על ניסי העתיד, והיינו שהתגלות ניסים גדולים כגון התגלות אורו של משיח ושל אל"י אינו יכול להיות רק באותו הלילה. ומביא ראי' ע"ז מפסוק אמר שומר אתא בוקר ג"כ לשון המתנה, היינו שהקב"ה בעצמו ג"כ מצפה על זמן הגאולה. וזהו אמר שומר כו', פי' בוקר הידוע, היינו הבוקר שיהי' בו גאולת מצרים, וגם לילה, היינו ליל פסח שהי' בו ג"כ גאולת מצרים. וע"ז נתן הסימן

(90) ראה סנהדרין ב.ב. פ"ש ע"ה"פ (בשלח טו, א) אז ישיר.

(91) בלק כג, כג.

(92) ראה גם באגרת תימן להרמב"ם.

וכשביקש דניאל בינה השיבו לו כי לעת קץ החזון, פי' החזון מורה על הק"ץ, ואח"כ פרשו לו עוד יותר כי [ל]מועד קץ, פי' שתצרך הקץ שנים הנ"ל שמייהר הקב"ה בעת שיצאו ממצרים למועד שיצאו, היינו שנת תמ"ח, ואז⁹⁹ יהי' הגאולה. וזהו פי' הכתוב¹⁰⁰ למועד מועדים וחצי וככלות נפץ כו', ר"ל למועד פי' [לאותו] אלף, ומועדים פי' ר"ל [באותו] מאה [ובאותו] שנה וחצי, היינו באותו חצי הלילה של פסח וד"ל.

ובדרך הזה תבין ג"כ דברי הזוה"ק פ' וירא דקי"ט ע"א, ז"ל, ר"ש פתח ואמר וזכרתי את בריתי יעקוב¹⁰¹ בוא"ו מלא, אבל האי קרא על גלותא דישראל איתמר, דכד אינון בגלותא ההוא זמנא ד(י)[א]תפקדו(ו)[י]ן יתפקדון ברזא דוא"ו, ואיהו באלף שתיתאה כו', ובזמנא דשיתין ושית לעבורא דדשא (פרשו) [באלף שתיתאה יקים אלה שמים פקידו לברתי' דיעקב, ומההוא] זמנא עד דהוי לה זכירה שית שנין ופלגא, [ואינון שבעין ותריין שנין ופלגא], ובשיתין ושית יתגלה מלכא משיחא בארעא דגל[י]ל, ע"כ. ולפי דברינו היינו פירוש מה שאמר יתפקדון ברזא דוא"ו דאיהו אלף שתיתאה, ר"ל, כ(ל)[י] הוא"ו מורה על ת"ת¹⁰² שהוא מדה שלישי, ורזא דוא"ו מורה על היסוד מדה השישית, וכמבואר לעיל ששלישי ושישי חד אינון, ואח"כ מחשב באיזה זמן ובאיזה שנה באלף השישי יתפקדון, ואמר בזמנא

דשיתין ושית לעבורי דדשא, ר"ל שישים ושש שנין מעבורי דדשא, שהוא התעוררות הוא"ו, היינו [התחלת] המאה השישית, והיינו בשנת תקס"ו, ומההוא זמנא עד דיהא לה זכירה שית שנין ופלגא הוא שנת תקע"ב וחצי, ואח"כ שיתין ושית שנין יתגלי מלכא משיחא עוד שיתין ושית שנין אחרים, שזהו שנת תרל"ח וחצי שנה, חצי הלילה של פסח, [יבוא הגואל ב"ב אמן].

סליק סליק¹⁰³

99) תיבות "ואז יהי' הגאולה" - חסר במגדלי'עוז

100) שם יב, ז.

101) בחוקותי כו, מב.

102) ראה מאו"א ויאיר נתיב ו, א.

103) להעיר מרשימות-היומן (ע' טיט), יום אחש"פ תש"ב: פעם נתן הצ"צ מאמר להעתיק. בסוף ההעתקה כתב המעתיק "סליק". ואמר ע"ז הצ"צ: אצלו כבר סליק! פתח, עס זיינען אָפּען שערי חכמה.

מכתב הרבני אל סב החתן
הרה"ח ר' אברהם יצחק שי' שם"טוב

"האם לא היה רוהיגער פסח בפריז?"

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Office Address:
Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ב"ה
י"א ניסן ה'תש"א
בדוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ זכו' מוהרצ"צ שי' של"ך

שלום וברכה:

מוסג"פ הקונטרס לחג הפסח הבע"ל, והוא לזכות בו אח כל סביבתו ללמוד בו, וגם ללמוד ממנו לעשות ולקיים את המסקנא מהאמור בו, הן בהנזע לעצמו, הן בנוגע לזולתו: פעולה נפש האלקיה על נפש הבהמיה, פעולה על הזולת ממס. כי

האמור (בשיחה דחיה"מ פסח אשר בקונטרס) לר"מ ומנהלי הישיבות ובנוגע לאמריקא - הוראה ברורה היא לכל אחד ואחת אשר בעל השפעה הם, וכלשון הרב, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בשיחתו זו:

מען דארף פלאר מאכן פאר אי"ד די אחריות, וזעט די השגחה העליונה האם ארויפגעלייגט אויף אי"ד.

אז עס געפינט זיך אין א שטאט א יונגעראן א בן חורה, דארף זיך דארטן דער רע ר נ אז עס איז דא א אי"ד אין שטאט.

אי"ד דארפט נעמען די יוגנט אין א"ע רע הענט. עכ"ל

וכל ארבעה הסוגים של בנינים ובנוה בכלל זה: חכם ורשע, חם (ממש) ושאינו יודע לשאול - אין יוצא, וכמס"נ ז"א ר ב ה אה זרעו.

ועל ידי ה"לקיחה" (נעמען) והגישה המחמאה לכל אחד ואחת מהם, נמשכת ומתקיימת הברכה שבסיומ שיחה הנ"ל, אשר השי"ח נוחן האלחה במילוי שליחות ועבודה זו.

בברכה ח"ס כשר ושם
ופ"ט כל החבורה וי"

ב' הפ"נ שלו קראתים היום על הציון. איז ניט געווען רוהיגער פסח תש"ז אין פאריז? - איינציגע נחמה: מיט פיר יאר נעענטער צו ביאת המשיח, בב"א.
אבער - עס נעמט ניט. ולאידך גיסא: המהוי' יפלא? קען ער דאך מאכן גאר גוט. ובעגלא דידן דוקא.
בתש"ז שהה הרבי בפאריז כג' חדשים, כולל בימי חג הפסח.

מענה הרבי לאביו של סב הכלה, הרה"ח בן ציון שם טוב ע"ה. המכתב הוא "כללי-פרטי" שכתב הרבי בי"א ניסן תשי"א, ושלחו בצירוף לקונטרס חג הפסח אותה שנה.
בשם הנמען מוסיף הרבי ומתקן (כרגיל במכתבים כאלו באותה תקופה), מ"מוהר"י" - וכותב מוהר"ב צ"ש ש"ד"ר. בסיומ המכתב הוסיף הרבי כמה שורות בכת"י ק:

ב' הפ"נ שלו קראתים היום על הציון. איז ניט געווען רוהיגער פסח תש"ז אין פאריז? - איינציגע נחמה: מיט פיר יאר נעענטער צו ביאת המשיח, בב"א.
אבער - עס נעמט ניט. ולאידך גיסא: המהוי' יפלא? קען ער דאך מאכן גאר גוט. ובעגלא דידן דוקא.
בתש"ז שהה הרבי בפאריז כג' חדשים, כולל בימי חג הפסח.

הרבנית הצדקנית מרת חנה נ"ע. מאחורי הרבי נראה עומד הרב"צ שם-טוב.

בהמשך להנ"ל מובאות בזה תמונות מהתוועדות ה"קבלת פנים" שערך הרבי בשלהי חודש אדר תש"ז, בהגיעו לבית הרש"ז שניאורסאהן בפאריז, כשנסע לקבל את פני אמו

לזכות

החתן הרה"ת **מנחם מענדל** והכלה מרת **חי' מושקא** שיחיו

שם־טוב

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ף אלול, תשע"ג

נדפס ע"י ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **יוסף מנחם מענדל** וזוגתו מרת **חנה מלכה** שיחיו **הערסאן**

הרה"ת ר' **יהודה ארלי לייב** וזוגתו מרת **מרים יוכבד** שיחיו **שם-טוב**

זקניהם

הרה"ת ר' **משה** וזוגתו מרת **פערל** שיחיו **הערסאן**

הרה"ת ר' **ניסן** וזוגתו מרת **אסתר רייזל** שיחיו **מאנגעל**

הרה"ת ר' **אברהם יצחק** וזוגתו מרת **בת־שבע** שיחיו **שם־טוב**

הרה"ת ר' **יעקב ברוך** וזוגתו מרת **סימי** שיחיו **גאנזבורג**